

NAŠA PETRŽALKA

Číslo 9/2024 | Ročník 6
September 2024 | petrzalka.sk

Naskenujte QR kód
a čítajte online

PETRŽALSKÁ PLAVÁREŇ UŽ VYUŽÍVA AJ ENERGIU ZÍSKANÚ ZO SLNKA STR. 2

PRVÁCI PETRŽALSKÝCH ZÁKLADNÝCH ŠKÔL SA BUDÚ UČIŤ PO NOVOM

STR. 6 – 7

ZŠ Tupolevova a ZŠ Černyševského sa v novom školskom roku zapojili do overovania kurikulárnej reformy. | Foto: Ivana Vrabčová

MIESTO, KDE MIZNÚ ZLÉ SPOMIENKY

Za normálnych okolností by **Tetiana Bondarenko** viedla na Ukrajině svoju firmu a venovala sa celkom iným veciam. Lenže bezprecedentný útok Ruska na jej rodnú krajinu normálny nebol a Tetianin život – rovnako ako životy stoviek tisíc jej krajanov – prevrátil naruby. Pred putinovskou agresiou utiekla na Slovensko. Útočisko našla v Bratislave.

Konfrontovaná s príbehmi svojich krajaniek, matiek, ktoré vojna takisto prinútila odísť a začať odznova, založila s Tetianou Khalizeva Centrum pre ukrajinské deti. Práve vďaka nim

si mohli nájsť prácu a venovať sa jej s vedomím, že o ich ratolesti bude postarané.

Dnes má centrum tri pobočky – v Ružinove, v Starom Meste a už rok aj v Petržalke, na Beňadickej 13.

Prenájom dlhodobu nevyužívaných priestorov osobitným zreteľom za symbolické euro a na dobu neurčitú schválili petržalskí poslanci v júni 2023. Po nevyhnutných úpravách – realizovaných takmer výlučne rodičmi budúcich škôlkarov – sa brány centra otvorili ešte v ten istý rok, na sklonku augusta.

STR. 8 – 9

ĽUDSKÁ POTRAVA IM NESVEDČÍ

„Pečivo je pre vtáky tým, čím sladkosť pre ľudí. Prázdne kalórie, ktoré vo veľkom množstve škodia,“ hovorí zoológ Ján Káľavský.

STR. 15

DO SIENE SLÁVY HO DOSTALA VÁŠEŇ KU GEOGRAFII

V roku 1999 sa stal Michal Lehuta najmladšou Osobnosťou Petržalky, dnes sa venuje makroekonomike.

STR. 17

SAMOSPRÁVA SPŮŠŤA VLASTNÉ FUTBALOVÉ KRÚŽKY

Nový športový projekt Petržalky chce prilákať malých milovníkov futbalu od troch do jedenást' rokov. Do tajov najpopulárnejšej loptovej hry ich zasväti skúsený tréner Karol Milko.

STR. 27

PETRŽALSKÁ PLAVÁREŇ JE VĎAKA SOLÁRNYM PANELOM EFEKTÍVNEJŠIA

Ročne dokáže ušetriť na energiách až 40-tisíc eur.

Na streche plavárne od júla šetrí náklady na energiu 270 fotovoltaických panelov. | Foto: Peter Penthor

AKTUÁLNE V júni 2023 získala Petrzálska plaváreň – funguje pod gesciou Športových zariadení Petržalka – finančný príspevok od mestskej časti vo výške 330-tisíc eur na energetickú optimalizáciu prevádzky. V snahe ušetriť na teple a elektrickej energii mal príspevok pokryť opravu vzduchotechniky, úpravu bazénovej technológie či zriadenie vlastnej studne.

Návrh dotácie vznikol v kontexte výrazného nárastu cien energií a možností výraznej finančnej úspory. Týmto opatreniami chcela samospráva okrem iného dosiahnuť aj zníženie 100-percentnej závislosti od externých dodávateľov energií.

Medzi navrhovanými opatreniami v rámci dotácie od mestskej časti bolo aj vytvorenie

projektovej dokumentácie a inštalácia fotovoltaických panelov, ktoré majú okrem nižších nákladov viaceru ďalších výhod – produkujú čistú energiu z obnoviteľných zdrojov, majú dlhú životnosť a sú nenáročné na údržbu.

270 fotovoltaických panelov

Plánovaný projekt sa mestskej časti podarilo tento rok úspešne zrealizovať. V polovici júla dodávateľská firma inštalovala na strechu plavárne 270 fotovoltaických panelov s celkovým výkonom 90 kWh. Za jeden mesiac prevádzky plavárne dokáže počas slnečných dní vyrobiť energiu v objeme takmer 28-tisíc kWh.

Podľa riaditeľa Petrzálskej plavárne **Oskara Gaála** majú solárne panely počas letných mesiacov schopnosť vyrobiť až 68 percent zelenej energie, ktorú potrebuje plaváreň na svoju bežnú dennú prevádzku – to predstavuje úsporu na energiách viac ako 39-tisíc eur ročne.

„Samozrejme, počas menej slnečných mesiacov bude číslo menšie, no aj tak rátame minimálne s 30-percentnou ročnou úsporou za platby elektrickej energie,“ tvrdí.

Po dvojtýždňovej letnej odstavke tak najväčšia samosprávna plaváreň v Petržalke funguje ekologickejšie a šetrnejšie.

Mária Halašková

INZERCIA

DK ZRKADLOVÝ HÁJ o 19:00

27. 09. HROCHOŤ

26. 10. PRIEREZ NAJÚSPEŠNEJŠÍCH VYSTÚPENÍ

29. 11. VAJNORY

20. 12. HEĽPA

Večer
autentického
folklóru®

Nadácia ŠPP

OZ Folk Ekonóm

v spolupráci s Vladimírom Bajanom a ProFolklorika n.f.

ŠKÔLKARI Z MŠ JANKOLOVA SA PRIUČIA ZÁHRADNÍČENIU

Materská škola Jankolova sa spoločne s OZ Škôlka Jankolova a petržalskou samosprávou zapojila do grantového programu **Dobrý sused**, ktorý vyhlasuje spoločnosť Slovnafť v spolupráci s Nadáciou Ekopolis. A to úspešne – získala podporu 1 600 eur na realizáciu projektu Zelená škôlka, pričom ďalšou sumou prispela aj samospráva.

Hlavnou myšlienkou bolo vybudovanie zážitkovej exteriérovej učebne a revitalizácia školského dvora s dôrazom na environmentálnu výchovu najmladších, a to

znamená najmä poskytnúť deťom vzdelávacie možnosti a prostredie na rozvoj zodpovednosti voči prírode a jej udržateľnosti.

Zo získaných finančných prostriedkov sa nakúpili bylinky, sadenice či kompost. Zamestnanci škôlky s členmi občianskeho združenia, rodičmi i deťmi vytvorili vyvýšené záhony, kam nasadili paradajky, reďkovky, pažitku, mäta, šalviu, levanduľu či tymián. Pri škôlke pribudli aj dva kríky. Deti sa budú môcť o zeleň starať aj vďaka novému záhradnému náradíu.

Silvia Šimeková

V areáli škôlky pribudli vyvýšené záhony a v nich bylinky i zelenina.

Foto: Ivana Vrabľová

Tento projekt sa uskutočnil vďaka finančnej podpore z programu Dobrý sused Nadácia Ekopolis a spoločnosti Slovnafť, a.s. s príspevom Mestskej časti Bratislava-Petržalka.

KOLEGOVIA Z ÚRADU UŽ DVA ROKY ORGANIZUJÚ DOBROČINNÉ ZBIERKY

Dvadsaťdeväť mesiacov a deväť zbierok premenených na adresnú pomoc pre tých, ktorí to potrebujú. To je výsledok iniciatívy,

ktorú od apríla 2022 nezištne realizuje tím z petržalského referátu statickej dopravy s príspevom kolegov z celého úradu. „Prvotným impulzom pre naše aktivity bola vojna na Ukrajine. Táto situácia vo mne vyvolala pocity žiaľu a bezmocnosti, a tak som začal hľadať spôsoby, ako pomôcť ľuďom, ktorí boli ubytovaní v telocvičniach

a iných provizórnych priestoroch,“ hovorí **Miloš Michrina**, duša a srdce úradníckych zbierok.

V kancelárii mal niekoľko fliaš a plechoviek, ktorých vrátenie do obchodov odkladal – „predstavovalo to približne 5 eur. Uvedomil som si, že viacerí zamestnanci úradu môžu mať podobné skúsenosti, a že z týchto malých súm by sa mohlo nazbierať viac peňazí – možno aj 50 eur, ktoré by sme mohli použiť na nákup potrebných vecí pre deti a ľudí z Ukrajiny, ktorí boli ubytovaní v telocvični v Petržalke,“ vysvetľuje.

S kolegyňou Barborou Filo sa poradil, ako zbierku najlepšie zrealizovať – a potom už len napísal e-mail zamestnancom úradu s prosbou o pomoc. „Boli sme príjemne prekvapení, ako pozitívne bola táto iniciatíva prijatá,“ spomína a dodáva, že Filo mu zároveň pomáha hľadať adresátov pomoci.

Dokopy už takto vyzbierali takmer **2 670 fliaš a plechoviek**, čo je približne 400 eur. Vďaka tomu prispeli napríklad na nákup potravín pre ľudí z Ukrajiny, ktorí

boli ubytovaní v športovej hale v Petržalke; projekt Rozbheňni OMAMY od organizácie Cesta von; kúpili knihu pre mladého chlapca z detského domova, ktorý sa zaujíma o históriu či hokejky a bránky pre program ZEBRA.

V posledných augustových dňoch finišovala desiatka zbierka – na nákup školských pomôcok pre 11-ročné dievčatko.

Martina Štefániková

INZERCIA

Dočasné Klientske centrum PAAS

od 2. 9. do 31. 10. 2024

paas

Predĺženie platnosti parkovacích kariet pre lokality PAAS - Dvory 5, 6 a Šustekova

Miestny úrad Petržalka, Kutlíkova 17, 4. poschodie

Po: 8:00 – 12:00, 13:00 – 17:00

Ut: 8:00 – 12:00, 13:00 – 16:00

St: 8:00 – 12:00, 13:00 – 16:30

Št: 8:00 – 12:00, 13:00 – 16:00

Pia: 8:00 – 12:00, 13:00 – 14:00

Infolinka

Po-Pia 8:00 – 18:00

0800 222 888

NEHOVORTE IM HLUCHONEMÍ

Vedeli ste, že 29. september je od roku 1958 Medzinárodným dňom nepočujúcich?

Ak mala pandémia koronavírusu nejaký pozitívny moment, potom celkom iste ten, že väčšinou svetu pripomenula existenciu komunity nepočujúcich. Najmä vďaka tomu, že pri každom dôležitejšom podujatí sa okrem aktérov objavili i tlmočníci z posunkovej reči.

Napriek tomuto precítnutiu sa nedá povedať, že by sme o tejto komunite vedeli viac. Nepoznáme dokonca ani presné štatistiky o počte nepočujúcich v našej krajine – podľa niektorých zdrojov ide približne o jedno percento Slovákov.

Miestny úrad vníma túto komunitu – a inklúziu všeobecne – veľmi citlivo. Aj preto máme v tíme i nepočujúcich kolegov.

Keď iní končia, oni začínajú

Darina Šimšíková, Iveta a Jaro sú zohratá trojica. Všetci žijú v Petržalke, čo bol aj dôvod, prečo si vybrali ako svoje pôsobisko práve miestny úrad. Sú nepočujúci a v budove Technopolu majú na starosti upratovanie. Pre kolegov sú trochu neviditeľní, ale je to najmä preto, lebo svoju prácu zvyčajne začínajú vtedy, keď ostatní končia.

Jaro je služobne najstarší, pre petržalskú samosprávu pracuje už štvrtý rok. Vlastne už dlhšie, lebo ako prezrádza, „*predtým som bol zamestnaný v petržalskej plavárni*“. Nepočujúci je od narodenia, no tvrdí, že to nepociťuje ako hendikep – aspoň nie pri komunikácii. „*Dokážem sa dorozumieť, keď to potrebujem*.“ Iné to je však s prácou, tam vidí veľké obmedzenia. „*Nie je veľa zamestnaní, ktoré môžeme vykonávať*,“

Darina a Iveta sa starajú o to, aby bolo na miestnom úrade vždy čisto. | Foto: Ivana Vrabľová

myslí si. A potvrdzujú to aj štatistiky. Aj keď existujú výnimky – a je ich stále viac, nepočujúci sú podnikatelia i lekári – najčastejšie ich uvidíte pracovať ako záhradníkov, krajčírov či kuchárov. „*Ano*,“ smeje sa Jaro, keďže aj on rád varí. Dokonca – popri športe a filmoch – práve varenie uvádza ako jednu zo svojich vášní.

Iveta je na miestnom úrade zamestnaná prvý rok a okrem úradu upratuje aj v klube. Aj ona je nepočujúcou od narodenia, no snaží sa komunikovať aj s počujúcimi, „*ak sú ochotní ma počúvať*,“ smeje sa. A na oplátku ich vraj učí posunkovú reč. V upratovaní sa snaží byť pre-

cízna ako vo všetkom, čo robí. Začína o tretej, končí o pol ôsmej. Rovnako ako Darina však tvrdí, že štyri a pol hodiny sú na dokonalú čistotu primálo. Jej vášňou sú filmy (dodáva, že s titulkami) a sníva o práci kuchárky. Iveta si nachvíľku zahrála aj vo videu, ktoré kolegyně z referátu komunikácie nakrútili pri príležitosti Medzinárodného dňa žien – nájdete ho na petržalskom Facebooku.

Rok je v upratovacom tíme miestneho úradu aj **Darina Šimšíková**. Na úrad ju zo Slovenského rozhlasu zlákala kolegyně. „*Predtým som pracovala aj ako chyžná a krajčírka*,“ prezrádza, no potvrdzuje Jarove slová, že ak ste nepočujúci, nájsť si prácu nie je jednoduché.

Učí ho posunkovať

Darina je jediná z trojice, ktorá trochu počuje. „*Ale najmä odozverám z pier, len treba hovoriť pomaly a dobre artikulovať*,“ vysvetľuje. Aby sa udržala v kondícii, chodí do fitka. „*A rada chodím na ryby*,“ smeje sa. Veľa číta, „*ale nie knihy, iba časopisy a noviny. Ano sú veci, ktorým nerozumiem, ale tie jednoducho preskočím!*“, prezrádza a na záver pridá upozornenie: „*Prosím, nepíšte, že sme hluchonemí, sme nepočujúci*,“ zdôrazňuje.

Stýčnym dôstojníkom upratovacieho tímu na úrade je **Robert Jáchym**, ich „šéf“. Je to jeho prvý intenzívnejší kontakt s touto komunitou. „*Sú to veľmi milí ľudia. Darinka trochu počuje, dokáže aj veľmi dobre odčítavať z pier, takže s ňou sa mi komunikuje ľahšie. Občas mi pomôže. Jaro a Ivetka, to je trochu ľahšie, ale vždy sa nejako dohodovíme – či už cez písaný text alebo jednoducho*

Kristián Rác udržiava petržalskú zeleň, je majstrom v tvarovaní krikov. | Foto: Ivana Vrabľová

rukami-nohami. Dôležité je, že si nakoniec porozumieme,“ vysvetľuje a dodáva, že Darinka ho už stihla naučiť aspoň pár slov v posunkovej reči. „Poždraviť, spýtať sa ako sa majú a podobne. Ale nie je toho veľa.“

Kaderník kríkov

Ak uvidíte v Petržalke špeciálne vytvarovaný strom či krík, takmer naisto je za tým **Kristián Rác**. O sebe a svojej vášni rozprával aj v projekte Tváre Petržalky, ktorý si môžete pozrieť na petržalskom Facebooku.

„Nepočujúci som odmalicka, aj keď mám ešte nejaké zvyšky sluchu, ktoré však slúžia viac-menej iba na orientáciu. Ja to ale nevnímam ako hendikep, všetko záleží od toho, či sa chce človek v živote posúvať.“

Neberiem to ako obmedzenie, všetko beriem tak ako príde,“ tvrdí Kristián.

Už niekoľko rokov patrí k skupine „petržalských makačov“. Aj on sa venuje bežným činnostiam – koseniu, čisteniu chodníkov... Najčastejšie ho však vidno pri tom, čo ho baví najviac – pri strihaní a tvarovaní kríkov. „Je pravda, že nám nepočujúcim chýbajúci sluch zväčša vynabrádza iný zmysel. Ja mám lepší zrak. Niežeby bol ostrejší, ide skôr o to, že lepšie a citlivejšie vnímam to, čo sa v mojom okolí deje. Viac si všimam, ako sa človek správa pri chôdzi, pri rozhovore.“

Vzťah k prírode vraj nemal úplne odmalicka, oveľa viac ho bavil futbal. „Až keď som

začal navštevovať strednú školu v odbore záhradník, tam ma táto práca nadechla a učiť ma záhradníčeniu ma veľmi bavilo. Keď som sa prvýkrát zamestnal, spočiatku som robil jednoduché činnosti – ako hrabanie lístia či zemetanie. Až potom som sa s pomocou kolegov začal zaujímať do umenia strihania kríkov. Dovolím si povedať, že dnes, po rokoch, to už viem perfektne.“

„Každý deň začínam o 6:30. Práca je veľa a sťažuje nám ju najmä počasie. Nečakaný dážď nám dokáže rozbiť celý denný harmonogram. Občas až tak, že potrebujeme robiť cez víkendy a sviatky. Najmä, ak ide o sezónne veci, ktoré musíme stihnúť do určitého termínu,“ prezrádza.

Nie je stresujúce pracovať v prostredí, v ktorom sa neustále kladú požiadavky na výkon, na kvalitu, ale aj na rýchlosť? „Nie, požiadavky sú primerané. Aj s kolegami, s ktorými pracujem dlhšie, mám dobrý vzťah,“ vraví.

Kristiánove výtvary oceňujú i Petržalčania a jeho teší, že sú s jeho prácou spokojní. Čo by odkázal všetkým, ktorým hendikep bráni naplniť si sny? „Netreba si všimáť reči ostatných naokolo, treba si ísť za tým, čo vás baví. Je potom jedno, či ste medzi zdranými alebo hendikepovanými ľuďmi. Všetci sme predsa rovnakí.“

Martina Štefániková
Ivana Vrabľová

Mestská časť poskytla nepočujúcim priestor na stretávanie

Mestská časť má uzatvorenú Zmluvu o krátkodobom prenájme s Bratislavským spolkom nepočujúcich 1930, v zmysle ktorej sa spolok stretáva každú druhú a štvrtú sobotu v mesiaci vo vymedzenom čase v priestoroch **Denného centra na Strečnianskej ulici**. „Petržalské sociálne oddelenie začalo s transformáciou denných centier, ktorá hlavne spočíva v otvorení priestorov na realizáciu čo najväčšieho množstva vzdelávacích a voľnočasových aktivít pre seniorov. Keď nás oslovil spolok nepočujúcich s tým, že nemajú vhodný priestor na stretávanie, hľadali sme spôsob, ako im pomôcť a podporiť ich. Uvedomujeme si totiž, že je veľmi ťažké v našom meste získať pre občianske združenie vlastný priestor na realizáciu aktivít, preto sme ponúkli možnosť stretávania sa v jednom z našich zdieľaných priestorov v dennom centre,“ hovorí vedúci sociálneho oddelenia **Ján Korec**. „Touto formou pomoci sa snažíme prispieť k inklúzii občanov so špecifickými potrebami.“

INZERCIA

8. | september

32. Slovenské Oaks
49. Veľká starohájska steeplechase

september | 22.

31. Slovenský St. Leger

MINISTERSTVO
PŔOHOŠPŔDARSTVA
A ROZVOJA VIDIEKA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

50 ROKOV
1974-2024

VIDÍME SA NA DOSTIHOCH

Začiatok prvých dostihov o 14:00 hod.

NENECHAJTE SI UJŠŤ PROGRAM PRE CELÚ RODINU OD 12:00 HOD.

www.zavodisko.sk

INÁ DOBA, INÁ ŠKOLA

Od septembra budú učiť na ZŠ Černyševského a ZŠ Tupolevova podľa novej kurikulárnej reformy. Deti čaká menej bifľovania a viac premýšľania.

V školskom roku 2026/2027 začnú všetky základné školy na Slovensku vyučovať podľa nového štátneho vzdelávacieho programu, ktorý je súčasťou tzv. kurikulárnej reformy. Podstatou moderného spôsobu vzdelávania je naučiť deti, celkom zjednodušene povedané, – premýšľať.

Aby sa „vychytali posledné muchy“, pred celoplošným zavedením reformy ju overia vybrané školy po celom Slovensku. K prvým štyridsiatim, ktoré sa do overovania zapojili už v septembri 2023, teda krátko po schválení reformy, sa v tomto školskom roku pridalo ďalších vyše štyristo. Na najľudnatejšom slovenskom sídlisku to boli hneď tri – cirkevná Spojená škola Svätej rodiny na Gercenovej 10 a dve základné školy v zriaďovateľskej pôsobnosti mestskej časti Petržalka – ZŠ Černyševského a ZŠ Tupolevova.

Viac podpory

Hlavy oboch škôl sa zhodujú, že išlo iba o logické vyústenie ich dovtedajšieho smerovania. „Vedť mnohé z vecí, ktoré sú súčasťou kurikulárnej reformy, už školy dávno robia. Teda aspoň tá naša určite. Snažíme sa učiť inovatívne, dávať priestor novým metódam vzdelávania a veľký dôraz kladíme na spoluprácu s rodičmi,“ vypočítava riaditeľ ZŠ Tupolevova **Miroslav Cisár**. Reforma však dá tejto snahe oficiálny obal. „Aby to malo formu, aby bolo presne pomenované, čo vlastne chceme a aby to malo nejaké smerovanie.“

Cisár zároveň priznáva, že na zapojenie školy do reformy už v skúšobnej fáze mal aj pragmatické dôvody: „Keďže zatiaľ je súčasťou len časť škôl, pomoc a podpora z Národného inštitútu vzdelávania mládeže (NIVAM) a Regionálneho centra podpory učiteľov (RCPU) je oveľa väčšia, než bude, keď sa zapoja všetky. A tým pádom je ten rozbeh pre nás jednoduchší.“

Reforma má deti naučiť použiť vedomosti v praxi. | Foto: Ivana Vrabľová

Nie je dôvod čakať

„Dva roky počívame o tom, že sa ide učiť po novom, moderne. Vždy som túžila, aby sme išli týmto smerom. A keďže som videla zánietenie kolegyň, rozhodli sme sa, že nie je dôvod čakať na rok 2026,“ odpovedá na otázku, prečo sa stali overovacou školou, riaditeľka ZŠ Černyševského **Zora Dóczyová**.

Aj ona vraví, že ich škola v žiadnom prípade nie je skostnatená. Mladé pedagogičky využívajú nové vyučovacie postupy a metódy, ktoré majú ďaleko od pasívneho diktovania poznámok. Ako príklad uvádzajú rovesnícke učenie, pri ktorom prvostupniarov nevyučujú pedagógovia, ale starší spolužiaci.

„Pre deti z 1. stupňa je to super, keď im príde prednášať ôsmak. A pre tých starších je zase poučné, keď musia vystúpiť zo svojej komfortnej zóny,“ vysvetľuje **Sandra Bukaiová**, jedna z triednych učiteliek, ktoré budú sprevádzať čerstvých prvákov novou výukou.

„Snažíme sa už dnes učiť tak, aby deti čo najmenej sedeli v lavici a hýbali sa aj počas predmetov, ako je matematika či slovenčina. A robíme tiež veľa skupinových aktivít – aby sa naučili spolupracovať, získali soft skills, jemné zručnosti. To im chýba. Aj zamestnávateľia sa sťažujú, že k nim pribádzajú mladí ľudia, ktorí nedokážu pracovať v tíme,“ dopĺňa jej kolegyňa **Andrea Ambrusová**.

INZERCIA

17. ROČNÍK pod záštitou Jána Hrčku, starostu MČ Bratislava-Petržalka

PETRŽALSKÝ SENIORFEST 2024

EVA MÁZIKOVÁ • SISA SKLOVSKÁ KOCHANSKI a ďalší

CELÝ OKTÓBER

**ŠPORTOVÉ AKTIVITY A TURNAJE SENIOROV
PREDNÁŠKY • TANEČNÉ ZÁBAVY
JABLKOVÉ HODOVANIE • DIVADLO
WORKSHOPY • SPOLOČENSKÉ HRY**

PETRŽALKA

Knížnica
PETRŽALKA

KZP
BRATISLAVA

PETRZALKA.SK/SENIORFEST

Škola (nielen) hrou

Zámer stať sa overovacou školou kurikulárnej reformy prezentovali obe školy aj rodičom budúcich prváčikov. „U nás sme to urobili počas Dňa otvorených dverí. Keďže sme to uviedli na pozvánke, prišli aj mnohí rodičia, ktorí nespádajú do nášho obvodu, ale chceli k nám priblížiť deti, lebo počuli, že sme sa zapojili do overovania,“ hovorí hrdo Dóczyová a rovnakú skúsenosť potvrdzuje aj Cisár.

Mimoichodom, spolupráca s rodičmi je pre oboch alfou a omegou. Aktívne sa im venujú už dnes, organizujú rôzne spoločné akcie, originálnymi aktivitami ich zapájajú aj do vyučovacieho procesu. „Vieme, že najlepší rodič je spolupracujúci rodič,“ vraví riaditeľka.

Ako každá novinka, aj kurikulárna reforma prináša aj strach z nepoznaného. „Určite,“ pritakáva Ambrusová. „Zaznamenali sme to aj na sociálnych sieťach, kde sa najčastejšie objavuje obava, že škola už nebude

o vzdelávaní, ale o hraní – taká je rozšírená predstava o inováčných metódach. Ale tak to nie je,“ ubezpečuje. „Podstatou skrátka je, že deti nemajú byť len pasívni prijímatelia informácií, ale samé sa aktívne podieľajú na vyučovanom procese.“

Žiadne odpisovanie

Skúsenosti zbierali pedagogicky na workshopoch, no keďže lepšie je raz vidieť ako stokrát počuť – aj na školách, ktoré sú už v procese testovania zapojené dlhšie. „V Slovenskej Polbore, v Martine a v Kláštore pod Znievom sme boli načerpať inšpiráciu, odkukať, ako to robia oni. Myslím si, že nám to pomohlo, trochu sa nám otvorili obzory. Po tej tretej škole sme už vedeli vyhodnotiť, čo použijeme a čo pre nás nie je,“ vraví Dóczyová. „Nechceme však nič odpisovať. Pozitívne na novom kurikule je, že každá škola si môže vytvoriť vlastný vzdelávací program – vhodný pre svojich učiteľov, pre svoje deti. To, čo má žiak vedieť, ten základ, je dané štátnym vzdelávacím programom.

Ale ako sa k tomu dostaneme, to je už na nás,“ hovorí riaditeľka.

Slová verzus čísla

Dôležitou súčasťou kurikulárnej reformy je prechod od známkovania k slovnému hodnoteniu. Niektoré školy ho však – minimálne v prvej triede – realizujú už dnes. „Prvákov slovné hodnotíme niekoľko rokov. V známke rodič nevidí komplexne, čo dieťa dosiahlo. Nevídi, čo by malo dobehnúť, na čom popracovať a v čom bolo výborné. Kdežto v slovnom hodnotení je to všetko pekne popísané,“ vysvetľuje Dóczyová. Problém však vidí v tom, že pri prijímačkách na osemročné gymnáziá dnes slovné hodnotenie nie je akceptované. „Preto sa rodičia dožadujú známok. No, pravdupovediac, ak sa už raz učiteľ potrápi so slovným hodnotením, preklopiť ho na známku nie je problém.“

Vytrhnúť z rutiny

„Ja mám možno trochu iný názor než niektorí moji kolegovia – nemyslím

si, že to naše školstvo je zase až také zlé, ako sa to prezentuje,“ priznáva Cisár, keď sa pýtame, prečo je podľa neho reforma školstva potrebná. Jedným dychom však dodáva: „Ale na druhej strane si myslím, a to je aj dôvod, prečo sme sa do toho zapojili, že vždy treba niečo modernizovať a dávať veciam nový náboj. Aby to ľudia vytrhlo z rutiny a dostali chuť robiť niečo iné. To iné pritom nemusí byť vždy lepšie, ale je to iné a prináša to tým pádom väčší elán. Učiteľom to zvýši entuziazmus – čo sa potom prenesie aj na žiakov.“

Podľa Bukaiovej a Ambrusovej je reforma školstva potrebná jednoducho preto, lebo svet sa mení. „Spôsob, akým sme boli vzdelávaní my, je už zastaraný. Je úplne iná doba, deti sú iné. Získavajú podnety z iných zdrojov ako my. My sme museli ísť do knižnice, oni majú internet. Nemôžeme sa tváriť, že to neexistuje.“

Martina Štefániková

Kurikulárna reforma základnej školy vytvorí nový obsah vzdelávania usporiadaný do troch viacročných cyklov. Výučba bude namiesto odovzdávania hotovej informácie vytvárať situácie, pri ktorých žiaci môžu informácie interpretovať v konfrontácii s reálnou skúsenosťou. Deti sa naučia k vedomostiam prepracovať a použiť ich v praxi. Všetky zá-

kladné školy na ňu „nabehnú“ od školského roku 2026/2027, počnúc prvým ročníkom.

Najdôležitejšie zmeny:

- **blokové vzdelávanie** (na určitú tému sa pozerá z pohľadu viacerých predmetov, aby deti získali komplexný pohľad a dokázali hľadať a vidieť súvislosti, napríklad môže ísť o spájanie obsahu príbuzných

predmetov do rôznych tematických cyklov)

- **viacročné vzdelávacie cykly** (žiak nemusí zvládnuť učivo v jednom ročníku, ale na konci cyklu)
- **slovné hodnotenie** namiesto známok

Viac info na webe [minedu.sk](https://www.minedu.sk)

Zdroj: Ministerstvo školstva SR

INZERCIA

súčasná platforma otvorených tém

AUTIZMUS

OTVORENÉ DIALÓGY A INKLUZÍVNA BUDÚCNOSŤ

20.-22.9.2024

KULTÚRNE ZARIADENIA PETRŽALKY

HANSO

PARTNERI

BRATISLAVSKÝ KRAJ

FINANČNE PODPORILI

PETRŽALKA

MIESTO, KDE MIZNÚ ZLÉ SPOMIENKY

Pred rokom začalo v Petržalke fungovať Centrum pre ukrajinské deti.

Centrum pre ukrajinské deti na Bzovíckej je určené pre deti od 3 do 5 rokov. | Foto: Ivana Vrablová

Za normálnych okolností by **Tetiana Bondarenko** viedla na Ukrajine svoju firmu a venovala sa celkom iným veciam. Lenže bezprecedentný útok Ruska na jej rodnú krajinu normálny nebol a Tetianin život – rovnako ako životy stoviek tisíc jej krajanov – sa prevrátil naruby. Pred putinovskou agresiou utiekla na Slovensko. Útočisko našla v Bratislave.

Konfrontovaná s príbehmi Ukrajiniiek, matiek, ktoré vojna takisto prinútila odísť a začať odznova, založila aj s **Tetianou Khalizeva** Centrum pre ukrajinské deti. Práve vďaka nim si mohli nájsť prácu a venovať sa jej s vedomím, že o ich ratolesti bude postarané.

Dnes má centrum tri pobočky – v Ružinove (tá je určená primárne pre predškôľakov), v Starom Meste a už rok aj v Petržalke, na Beňadickej 13. Prenájom dlhodobo nevyužívaných priestorov s osobitným zreteľom za symbolické euro a na dobu neurčitú schválili petržalskí poslanci v júni 2023. Po nevyhnutných úpravách – realizovaných takmer výlučne rodičmi budúcich škôľkarov – sa brány centra otvorili ešte v ten istý rok, na sklonku augusta.

Učia sa aj slovenčinu

„Je to tu ako v každej inej škôlke – máme rozvojové aktivity, malujeme, lepíme, striháme, veľa pracujeme s prírodnými materiálmi,“ rozpráva Tetiana, zatiaľ čo nás sprevádza pôvabnými priestormi centra. V rannej i v poobednej smene sa deťom venujú dve až tri učiteľky, vždy od ôsmej do šiestej večer, teda v čase, kedy ich rodičia pracujú.

Trikrát do týždňa sa hrovou formou učia slovenčinu. „Robí to slovenská učiteľka – lebo lepšie je správne sa naučiť jazyk!“ prízvukuje Tetiana. „No, povedzte, niečo,“ nabáda detičky. Práve kreslia, sústredene spúlia pery a pomáhajú si jazýčkom – no aj keď nás zvedavo obkolesia a ukazujú svoje obrázky, hovoriť nechcú. „Hanbia sa,“ smeje sa Tetiana.

Drobcov od troch do piatich rokov je tu prihlásených štyridsať, „no vždy ich je menej, lebo niekto ochorí, niekto odíde,“ upresňuje Tetiana a dodáva, že okrem „klasiky“ v centre funguje aj tzv. rozvojová skupina, kam prichádzajú na dve hodiny denne matky s deťmi do troch rokov, ale tiež „prípravná skupina na slovenskú školu. Tá býva vždy v sobotu od desiatej do tretej. Ukrajinské deti sa v nej učia slovenčinu, matematiku a pripravujú si ručičky na písanie.“

Pomoc deťom s PAS

Priestory na Beňadickej sú veľkorysé. Pri prvej návšteve pôsobia ako labyrint, no všetko má svoj dôvod a systém. Je tu knižnica so slovenskými i ukrajinskými knihami („rodičia si ich môžu zobrať aj domov“), herňa, učebňa, spálňa, pocitová miestnosť s „cestou zdravia“ a s hradbou z tullivakov, do ktorých škôľkari natešene skáču.

Nechýba miesto na individuálnu prácu s deťmi – venuje sa im neuropsychologička, ktorá (nielen) zahladzuje smutné spomienky, aj logopedička. „Je to Ukrajinka, pracuje aj s deťmi s poruchami autistického centra (PAS),“ vysvetľuje Tetiana, a dodáva, že v budúcnosti (podľa mož-

nosti blízkej) by chcela ukrajinským rodičom detí s PAS poskytovať útočisko a odborné poradenstvo.

Kuchyňu nemajú, dennú stravu musia rodičia deťom zabalit' do lunchboxov a učiteľky im ju zohrejú v mikrovlnke. Keďže najbližšie ihrisko je až Jama na Šášovskej a deti sa potrebujú vyblázniť, dôležitú časť centra tvorí vnútorné športovisko. „A tento mladý muž sa u nás stará o športové aktivity. Deti ho zbožňujú,“ ukazuje na sympatického mladíka. „Toto je môj „syn“ v opatrovníctve. Mám aj svojho, ale o tohto sa starám, lebo jeho rodičia nemôžu odísť z Ukrajiny,“ prezrádza Tetiana.

Nové dvere

Za dnes útlunými priestormi sa skrývajú hodiny a hodiny práce, ktoré tu zakladateľky centra strávil spolu s rodičmi detí – keďže miestnosti neboli v najlepšom stave. „Našťastie, elektrinu opravil miestny úrad, za čo sme veľmi vďační, rovnako aj za to, že tu môžeme fungovať. No bolo treba vyriešiť veľa ďalších vecí, na opravy a vybavenie sme potrebovali veľa peňazí. Poskytli ich rodičia, a vďaka – veď je jasné, že deti nemôžu v škôlke len byť, potrebujú sa tam zabaviť, robiť nejaké aktivity, potrebujú tam spať, jesť,“ opisuje Tetiana.

„Dodnes nie je všetko hotové, vylepšujeme to tu každý deň, ťažko urobiť všetko na jeden raz,“ smeje sa. Aktuálne by akútne potrebovali vyriešiť vchodové dvere. „Lebo v zime je tu veľmi chladno.“

Deti malujú, lepia, strihajú, veľa pracujú s prírodnými materiálmi. | Foto: Ivana Vrablová

„A keď je silný víťaz, dvere búchajú, keďže nie sú funkčné kľučky.“

Pre všetky deti

Ako v každej škôlke, aj tu býva občas ráno plač. „Ale ešte viac sa plače, keď po deti prídu rodičia,“ hovorí Tetiana, pre ktorú je to najlepším dôkazom, že svoju prácu robia v centre dobre.

Zdôrazňuje, že na rozdiel od centra v Ružinov, ktoré majú tiež prenajaté od mestskej časti, vítaným špecifikom toho petržalského je, že sem môžu prijímať aj škôlkarov, ktorých rodičia nebývajú v Petržalke. „Je to veľká pomoc. Máme tu deti z Devínskej Novej Vsi, z Dúbravky, z Rače – je to ďaleko, ale čo urobíte, keď potrebujete pracovať? Mnohé ženy takto precestujú hodiny. Ale keď už bude hotová električka, to bude niečo iné!“

Martina Štefániková

Skákanie do hradby z tullivakov patrí medzi najobľúbenejšie zábavky. | Foto: Ivana Vrabľová

SKRYTÉ PRÍBEHY PETRŽALSKÉHO UMENIA

MAČIAK MIROSLAVA CIPÁRA

Kedže dielo nemal kto financovať, nikdy sa nezrealizovalo.

Rok po prevrate v novembri 1989 a zrušení tzv. Hlavy 5, zákona o súhrnnom rozpočte stavby, ktorý prikazoval investovať určité percento do výtvarného dotvorenia každej stavby financovanej štátom, boli 21. novembra 1990 pozastavené (a nakoniec definitívne zastavené) aj rozrobené akcie objednané a financované organizáciou Výstavba hlavného mesta Bratislavy (VHMB) v Petržalke. Spomedzi všetkých sa rozhodlo o dokončení iba dvoch – plastiky **Matka** od **Juraja Hovorku** (pred ZŠ Gessayova) a plastiky **Poézia** od **Ludwiga Korkoša** (Mánesovo námestie).

Autori ostatných projektov dostali vyplatenú časť nákladov a honorár podľa stavu rozpracovania toho-ktorého diela. Figurovala medzi nimi aj plastika pre materskú školu na dnešnej Gessayovej ulici. Objednávku na plastickú kompozíciu na tému Symboly výchovy a mladosti dostal začiatkom roka 1990 výtvarník **Miroslav Cipár**.

Model plastiky mačiaka. | Foto: Štefan Cipár

Sedemmetrová preliezačka

Cipár predložil komisii návrh štylizovanej plastiky vychádzajúcej zo zvieracieho motívu, ktorá mala slúžiť ako detská preliezačka. Úspešnému ilustrátorovi detských kníh nebol svet detí vôbec vzdialený a navrhol farebne aj tvarovo veľmi zaujímavú a hravú preliezačku – **Mačiaka**.

Plastika z farebného epoxidu mala byť až 7 metrov dlhá a pravdepodobne sa mala nachádzať na dvore materskej školy. Nepriazňou osudu bol však pôvodný termín dokončenia diela – 15. 12. 1990 – posunutý na 31. 3. 1991. To už ale bolo vyhlásené pozastavenie niektorých akcií, a tak sa realizácia tohto diela napokon neuskutočnila. A to aj napriek konštatovaniu komisie,

že „vzhľadom na perspektívne využitie plastiky v danom priestore z funkčného hľadiska, ako aj z hľadiska estetického pôsobenia pre takmer celý obytný súbor prítomní odporúčajú dielo k realizácii“. Bohužiaľ, realizáciu diela už nemal kto financovať...

Našťastie, zachoval sa aspoň model a môžeme len putovať, že sa Cipárova preliezačka Mačiak, tak ako viacero ďalších plánovaných a rozrobených diel, do priestoru sídliska nikdy nedostala.

Pocta čitateľovi

Jedno Cipárovo dielo však Petržalka predsa len „získala“. Stalo sa to v roku 2001, kedy pred vstupom do budovy vydavateľstva 7 plus na Ševčenkovej ulici osadili bronzovú plastiku s názvom Pocta čitateľovi. Ide skutočne o vzácnny príklad umiestnenia výtvarného diela vo verejnom priestore súkromným investorom po roku 1989.

Martin Kleibl

Realizáciu výskumu podporil z verejných zdrojov formou štipendia Fond na podporu umenia.

SYSTÉM CENTRÁLNEHO ZÁSOBOVANIA TEPLOM PRECHÁDZA MODERNIZACIOU

VEOLIA NA ÚPRAVY PREINVESTUJE PÄŤ MILIÓNOV EUR.

Vo Veolii sú letné mesiace spojené s prípravou na blížiacu sa vykurovaciu sezónu. S kolegom **Petrom Kurillom**, senior manažérom pre CZT, sme sa porozprávali na tému modernizácií diaľkového vykurovania v Petržalke.

Letné mesiace sa spájajú s modernizáciami a opravami zariadení na výrobu a dodávku tepla. Môžete priblížiť, čo všetko to zahŕňa a prečo sa to deje práve počas leta?

Systém centrálného zásobovania teplom (CZT) v Petržalke je najväčší a najkomplexnejší svojho druhu na Slovensku a v strednej Európe. Proces modernizácií, rekonštrukcií, opráv a údržby je preto celoročný, zintenzívnený v období letných mesiacov, keď sú prerušenia dodávok tepla najmenej problematické.

Sme radi, že aktuálne už nerealizujeme generálnu letnú odstávku celého systému, ako to bolo v minulosti. Na jednotlivých tepelných okruhoch, ktorých je v rámci MČ Petržalka dvadsať, dochádza počas leta k nevyhnutným krátkodobým prerušeniam dodávok teplej vody. Väčšinou ide o hodiny, v ojedinelých a v komplikovaných prípadoch modernizácie sústavy je prerušenie viac ako jednodňové.

Ako sa odberatelia dozvedia o prerušení dodávky teplej vody, prípadne vykurovania v zimných mesiacoch?

Správcovské spoločnosti, ako aj verejnosť sú o termíne začiatku a konca prerušenia informovaní v zmysle legislatívy vopred v dostatočnom časovom predstihu. Na lepšiu informovanosť domácnostiam určite odporúčam, aby využívali našu službu na zasielanie aktuálnych informácií, či už e-mailom alebo SMS správami, o prerušeníach podľa adresy ich bydliska. Všetky informácie môžu nájsť na našom webe veoliaenergia.sk, ako aj prostredníctvom nášho chatbotu Viola.

Čo všetko sa opravovalo počas tohto leta – môžete byť konkrétnejší?

Toto leto sme naplánovali a realizujeme najviac projektov zameraných na rozvoj

Peter Kurilla, senior manažér CZT
Veolia Energia Slovensko, a. s.

a modernizáciu sústavy CZT. Na vybraných okruhoch budujeme nové energetické zdroje vysokoúčinnnej kombinovanej výroby tepla a elektriny. Taktiež postupne na všetkých okruhoch inštalujeme do sústavy zariadenia na využívanie obnoviteľných zdrojov energie (tzv. OZE). Ide o tepelné čerpadlá využívajúce energiu podzemných vôd alebo energiu okolitého vzduchu.

Dve výhrevne prechádzajú tento rok komplexnou modernizáciou riadiacich systémov, merania a regulácie. Štyri centrálné výmenníkové stanice tepla prechádzajú úplnou a jedenásť staníc čiastočnou výmenou technológií, keď sa mení napríklad aj logika ich tlakového zapojenia do sekundárnej časti rozvodnej sústavy. Modernizácie sa dočkali aj vybrané úseky primárnych a sekundárnych rozvodov. Celkové plánované náklady na

uvedené projekty modernizácie, rekonštrukcie a na významnú údržbu zariadení systému CZT v Petržalke sa pre rok 2024 pohybujú na úrovni 5 miliónov eur.

Robili sa nejaké práce aj v súvislosti s pripájaním nových projektov na CZT?

Áno, významnými projektmi sú aj pripojenia nových objektov do sústavy, či už sú to nové bytové domy alebo bytové domy, ktoré sa v minulosti od systému CZT odpojili, no aktuálne požiadali o opätovné pripojenie.

Aké výhody prinesie modernizácia petržalským domácnostiam?

Modernizovaním zariadení sa sústava nielenže stáva stabilnejšou a spoľahlivejšou, ale zároveň dochádza k redukcii spotreby primárnych palív potrebných na jednotku vyrobenej energie – v tomto prípade tepla.

Pripojením nových objektov spotreby do sústavy CZT sa náklady fixnej zložky ceny tepla rozpočítavajú na viac spotrebiteľov, a tak aj celková cena tepla ako taká klesá, resp. má to pozitívny vplyv na jej udržanie v prípade výkyvu variabilnej zložky ceny tepla, ktorá je silne ovplyvňovaná cenami energetických nosičov na svetových trhoch.

Systém CZT si určite neprestajne vyžaduje investície do modernizácie. Aké aktivity sa plánujú v tejto oblasti v najbližšom období?

V horizonte dvoch – troch rokov chceme dovrieť prechod všetkých 20 tepelných okruhov sústavy CZT v Petržalke do stavu tzv. účinného centrálného systému tepla. To je stav, keď väčšina vyrobeného tepla bude pochádzať zo zdroja vysokoúčinnnej kombinovanej výroby tepla a elektriny a z technológií využívajúcich obnoviteľné zdroje energií. V súbahu s tým bude v masívnom objeme realizovaná aj komplexná modernizácia rozvodnej sústavy. O postupe a časových harmonogramoch realizácií budeme, samozrejme, verejnosť bezprostredne informovať.

Lucia Burianová
Veolia Energia Slovensko, a. s.

ODSTÁVKY TEPLEJ VODY A KÚRENIA NA VAŠEJ ULICI?

Buďte informovaní o prerušeních dodávky tepla a teplej vody na vašej adrese počas blížiacej sa vykurovacej sezóny.

Zaregistrujte sa na bezplatný odber informácií o odstávkach prostredníctvom SMS alebo e-mailovej správy.

veoliaenergia.sk

REGISTRÁCIA:

VEOLIA HĽADÁ NOVÝCH KOLEGOV!

Skupina Veolia Energia Slovensko zamestnáva približne 700 šikovných ľudí. Naším zamestnancom ponúkame nadštandardné pracovné podmienky a poskytujeme im zaujímavé benefity.

Hlavný majster

Elektrikár - údržbár

Strojník TEZ

Špecialista/ka BOZP

Špecialista mechanik-motorár

Ak máte záujem stať sa súčasťou Veolie, neváhajte nám poslať svoj životopis na adresu: ludske.zdroje@veoliaenergia.sk

Viac informácií o práci vo Veolii nájdete aj na našej webovej stránke veoliaenergia.sk

ZAČIATOK VYKUROVACEJ SEZONY A SPUSTENIE VYKUROVANIA. AKÝ JE V TOM ROZDIEL?

K spusteniu vykurovania zväčša dôjde počas mesiaca september, no záleží to od vývoja počasia v jednotlivých lokalitách. | Ilustračné foto: Envato Elements

S príchodom chladnejších dní sa na nás zákazníci obracajú s otázkami ohľadom spustenia vykurovania. Pre čitateľov novín Naša Petržalka sme pripravili odpovede na najčastejšie otázky, veríme, že im pomôžu zorientovať sa v tejto oblasti.

Kedy sa začína vykurovacía sezóna?

Podľa vyhlášky Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky č. 152/2005 sa vykurovacía sezóna začína 1. septembra príslušného kalendárneho roka a končí sa 31. mája nasledujúceho kalendárneho roka. Vyhláška zároveň definuje podmienky, za akých môžu teplárenské spoločnosti spustiť vykurovanie.

Kedy sa spúšťa vykurovanie?

Podmienky, za akých môžu teplárenské spoločnosti spustiť vykurovanie, stanovuje daná vyhláška a pre dodávateľov tepla sú záväzné.

Vykurovanie je možné spustiť, ak:

a) vonkajšia priemerná denná teplota vzduchu vo vykurovacom období klesne počas dvoch za sebou nasledujúcich dní pod 13 °C a podľa predpovede vývoja počasia nemožno očakávať zvýšenie vonkajšej priemernej dennej teploty v nasledujúcom dni nad túto hodnotu,

b) vonkajšia priemerná denná teplota, ktorá tvorí štvrtinu súčtu vonkajších teplôt meraných o 7:00, o 14:00 a o 21:00 v tieni s vylúčením vplyvu sálania okolitých stien bytových domov, pričom teplota meraná o 21:00 sa započítava dvakrát, nie je vyššia ako 13 °C.

Zamestnanci Veolie pozorne sledujú vývoj počasia a v prípade splnenia vyššie uvedených podmienok okamžite spúšťajú všetky potrebné zariadenia a systémy na dodávku tepla do ústredného kúrenia.

K spusteniu vykurovania zväčša dôjde počas mesiaca september, no záleží to od vývoja počasia v jednotlivých lokalitách. Na severe Slovenska, kde je chladnejšie, sa môže začať

kúriť o pár dní skôr ako napríklad v mestách na južnom Slovensku, kde sú teploty vyššie.

Spustí sa vykurovanie hneď? Ako dlho trvá, kým sa spustí vykurovanie?

Spustenie vykurovania je časovo aj vecne náročný proces. V závislosti od rozsahu sústavy centrálného zásobovania teplom môže spustenie trvať niekoľko hodín a pri komplikovaných a rozsiahlych sústavách až niekoľko dní.

Počas nábehu je nutné vykonať celý rad opatrení, mechanických a diaľkových zásahov do tepelných energetických zariadení, ako je kontrola prietočnosti sústavy (otvorenie mechanických, diaľkovo riadených ventilov, armatúr), nábeh čerpadiel a regulačných prvkov sústavy, doplnenie, dotlakovanie sústavy po realizácii rekonštrukčných prác na strane odberateľa (bytového domu).

Je potrebné skontrolovať správne nastavenie hydraulického vyváženia sústav a v neposlednom rade skontrolovať tesnosť spojov celej rozvodnej časti sústavy vrátane výmenníkov.

Čo vplýva na rýchlosť vykurovania jednotlivých objektov, respektíve bytov?

Na samotnú rýchlosť vykúrenia vplýva niekoľko faktorov. Dôležité je najmä vyregulovanie rozvodov v bytovom dome. Ak systém rozvodov nie je správne vyregulovaný, niektoré byty v tom istom paneláku majú radiátory horúce, iné, naopak, vlažné. Túto činnosť zabezpečuje správcovská spoločnosť, keďže Veolia dodáva teplo a spravuje rozvody po päť jednotlivých bytových domov.

Ďalší faktor, ktorý vplýva na rýchlosť vykúrenia, je orientácia bytového domu. Južné byty sa vykurujú rýchlejšie ako tie, ktoré sú orientované na sever, aj napriek tomu, že radiátory majú rovnakú teplotu. Je dôležité, aby termostatické hlavice na radiátoroch boli ešte pred spustením vykurovania otvorené na maximum. Predídte sa tým komplikáciám so zavzdušnením systému. Správca bytového domu musí na túto skutočnosť obyvateľov upozorniť a v prípade potreby koordinovať odstránenie zavzdušnenia v konkrétnych bytových jednotkách a pri odstraňovaní aj spolupracovať.

Lucia Burianová
Veolia Energia Slovensko, a. s

V prípade, že máte na nás ďalšie otázky, môžete nás kontaktovať na tel. č. **0906 105 207** (v čase od 8:00 do 16:00) alebo prostredníctvom e-mailovej adresy klient@veoliaenergia.sk.

AKO SA PRIPRAVIŤ NA VYKUROVACIU SEZÓNU?

Letné mesiace využívajú výrobcovia a dodávatelia tepla na pravidelné kontroly a údržbu. V lete, kedy je odber tepla nižší, sa realizuje časovo náročná údržba a investuje sa do energeticky efektívnejších zariadení. Zároveň v tomto období prebieha príprava na ďalšiu vykurovaciu sezónu.

Aké úkony zabezpečí výrobca tepla a ako by mal bytový dom pripraviť správca? Ako sa môžu na vykurovaciu sezónu pripraviť domácnosti?

VÝROBCA A DODÁVATEĽ TEPLA

- ▶ kontrola tepelno-technických zariadení v celej sústave centrálného zásobovania teplom (CZT)
- ▶ oprava, alebo výmena všetkých zariadení, ktoré môžu znížiť spoľahlivosť dodávky tepla
- ▶ rekonštrukcia odovzdávacích staníc tepla (zariadenie medzi kotolňou a bytovým domom)
- ▶ kontrola a modernizácia tepelných rozvodov (po päť bytového domu)

SPRÁVCA BYTOVÉHO DOMU

- ▶ kontrola tlaku vykurovacej sústavy v bytovom dome
- ▶ kontrola poistných ventilov
- ▶ odstránenie netesností vo vykurovacej sústave bytového domu
- ▶ otvorenie a kontrola priechodnosti uzatváracích armatúr (päť domu, stúpačkové uzávery ústredného kúrenia)
- ▶ informovať obyvateľov bytového domu o legislatívnom rámci pre začiatok vykurovacej sezóny
- ▶ informovať obyvateľov o otvorení ventilov/hlavíc na radiátoroch v jednotlivých bytoch a odvzdušniť sústavu

DOMÁCNOSTI

- ▶ otvorenie ventilov/hlavíc na radiátoroch na najvyšší číselný stupeň
 - zvýšenie životnosti ventilov, eliminácia vplyvu nečistôt v systéme
 - dôležité pri dopĺňaní tlaku a odvzdušnení vykurovacej sústavy správcom
- ▶ očistenie radiátorov (prach na radiátore môže znížiť schopnosť prenosu tepla)
- ▶ nahlásenie netesností, problémov pri manipulácii s bytovými uzávermi, či stúpačkovými ventilmi správcovi bytového domu (prevencia neželaných havarijných odstávok)

www.veoliaenergia.sk

OKOLIE ZŠ BUDATÍNSKA A ČERNÝŠEVSKÉHO POTREBUJE ZMENY

Projekt Mesto pre deti pomôže bezpečnej mobilite.

Verejný priestor patrí všetkým a musí byť prioritou, aby sme sa v ňom cítili príjemne a bez ohrozenia. Práve preto prišiel **Metropolitný inštitút Bratislavy** (MIB) s projektom **Mesto pre deti**. Jeho zámerom je prispôsobiť priestor tak, aby sa v ňom mohli pohybovať bezpečnejšie všetky deti a v prípade záujmu mohli ísť do školy nielen autom, ale aj peši, na bicykli alebo na kolobežke.

Zároveň je dôležité, aby ulice v okolí škôl považovali za bezpečné aj ich rodičia. Bezpečnosť detí je tiež predpokladom na to, aby sa verejné priestory stali príjemnými aj pre iné skupiny obyvateľstva.

MIB minulý rok mapoval situáciu okolo desiatich škôl zapojených do projektu Mesto pre deti a z vyhodnotených dát navrhol školský plán mobility pre každú z nich. Patria medzi ne aj ZŠ Budatínska a ZŠ Černyševského v Petržalke.

Zmeny ocenia deti aj miestni

Z participatívneho procesu, do ktorého boli okrem zástupcov škôl zapojení aj rodičia a deti, vyplynulo množstvo užitočných poznatkov o problémoch v okolí ZŠ Budatínska.

Zásadným zlepšením dopravnej bezpečnosti by bolo vytvorenie miest na krátkodobé zastavenie na Budatínskej ulici, vďaka čomu by autá nemuseli zachádzať do slepej ulice, až ku vstupu do budovy, a deti by mohli bezpečnejšie prejsť do školy pešo.

Ďalším problémom je, že obidva vstupy do školy vedú cez parkovisko, čo je potrebné zmeniť a vytvoriť tak bezpečný vstup pre všetky druhy dopravy. Zmena je

ZŠ Černyševského: Jazdiť do školy na bicykli či na kolobežke bráni deťom zlý povrch chodníkov. | Foto: Metropolitný inštitút Bratislava

nutná aj pri priechode pre chodcov od zastávky MHD ZŠ Budatínska, ktorého aktuálna dĺžka je vyše 8 metrov, a je bez svetelnej signalizácie. To je pre deti príliš stresujúce, čo okrem nich zdôraznili aj rodičia a zamestnanci školy.

Na základe diskusie s deťmi sa MIB dozvedel aj o množstve povrchov, ktoré kvôli zlému technickému stavu a bariérovosti zabraňujú ísť do školy na bicykli či kolobežke. Okrem cykloinfraštruktúry je nutné aj posilnenie infraštruktúry pre pešiu mobilitu.

V okolí Budatínskej sa nachádza množstvo zelených plôch, ktoré sú využívané najmä na voľnočasové aktivity – vrátane areálu školského dvora. Deťom však v okolí školy chýbajú hracie prvky či mobiliár určený na sedenie, pričom prvky podporujúce aktívny pohyb by ocenili aj ostatné vekové kategórie.

Zmeniť nebezpečné návyky vodičov

Participatívny proces na ZŠ Černyševského ukázal, že 56

percent detí chodí do školy každý deň pešo a ďalších 7 percent inak ako autom. Napriek tomu až 39 percent rodičov považuje dopravnú situáciu v okolí školy za nebezpečnú, čo potvrdzujú aj dáta z dopravného mapovania.

V rannej špičke dochádza k nebezpečným situáciám medzi chodcami a vodičmi, ktorí porušujú zákaz vjazdu do priestoru určeného pre peší pohyb – pričom tento zákaz pravidelne porušujú aj samotní rodičia. Vymáhanie dodržiavania pravidiel a osveta o tom, aké nebezpečné situácie spôsobujú, je teda medzi rodičmi viac než potrebná.

Bezpečný priestor na vyhradené miesta na krátkodobé státie a bezpečné vysadenie detí z auta pred školou aktuálne chýba. Deti vystupujú „do zábradlia“ alebo na vozovku, aby „prekľučkovali“ pomedzi autá na chodník vedúci ku vstupu do školy. Intenzívna premávka spôsobujúca dopravnú zápchu zvyšuje znečistenie ovzdušia, čo znepríjemňuje život

nielen deťom, ich rodičom, zamestnancom a zamestnankyniam školy, ale aj ľuďom, ktorí cez túto lokalitu len prechádzajú. Vytypovať miesto, ktoré by spĺňalo všetky potrebné atribúty z hľadiska bezpečnosti chodcov, plynulosti cestnej premávky a v neposlednom rade čo najmenej negatívne ovplyvňujúce čistotu ovzdušia je jednou z dôležitých úloh.

Z prieskumu a dopravného mapovania vyplýva, že iba 2 percentá detí chodia do školy na bicykli alebo na kolobežke. Z ich podnetov vieme, že by uvítali bezpečné cyklotrasy, opravené povrchy či nájazdy, ako aj rozšírenie či dobudovanie chodníkov, čo by im umožnilo využívať tieto dopravné prostriedky na cestu do školy vo vyššej miere. Zvýšenie bezpečnosti, debarierizácia a doplnenie kontinuálnych peších trás by zároveň komplexne podporilo aktívnu mobilitu a pomohlo celej lokalite.

Aj v okolí ZŠ Černyševského sa nachádza veľa zelených plôch vhodných na aktívne využitie voľného času. Rovnako je však potrebné doplniť prvky na podporu pohybu pre všetky vekové kategórie či mobiliár na sedenie.

S účasťou zástupcov komunít

Postrehy rodičov, detí, ľudí so špeciálnymi potrebami, susedov, ako aj dopravné mapovanie boli prezentované mestskej časti, zástupcom školy aj s vybraným odborníkom na dopravu a predstaviteľom mesta. Zistenia boli zosumarizované v školských plánoch mobility, ktoré si v plnom znení viete prečítať na webe mestopredeti.sk. Projekt bol finančne podporený z prostriedkov fondu Unicef.

Kristína Beníčková
Metropolitný inštitút Bratislava

L'UDSKÁ POTRAVA IM NESVEDČÍ, MÔŽE ICH AJ ZABIŤ

Pečivo je pre vtáky tým, čím sladkosti pre ľudí. Prázdne kalórie, ktoré vo veľkom množstve škodia.

Na petržalský referát životného prostredia raz zavolať nahnevany obyvateľ so sťažnosťou, že ľudia príliš prikrmujú vtáctvo. To podľa neho spôsobuje, že vtáky sú prežraté a vykrmené až do takej miery, že nevedia stát' na svojich tenkých nohách.

Toto vyjadrenie bolo určite nadnesené, no nie je neobvyklé vidieť v uliciach Petržalky enormne vykrmené vtáky, ktoré vyzerajú inak než ostatné jedince daného druhu v správnej kondícii. Pravdaže, pomáhať operencom v chladných mesiacoch je v poriadku, no mimo vegetačného pokoja – teda po období od 1. októbra do 28. februára –, má vtáctvo dostatok možností získať si potravu a nie je potrebné prikrmovať ho – a už vôbec nie ľudským jedlom. Nielen preto, že im škodí. Zvyšky potravy, ktoré obyvatelia nechávajú, či cielene rozhadzujú na rôznych miestach s myšlienkou pomôcť, totiž neláka len vtáctvo – takmer vždy pritiahne aj pozornosť hľadavcov. A problém s premnožením je na svete.

Viac v rozhovore so zoológom **Jánom KaPavským** zo Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky.

Je vôbec potrebné prikrmovať voľne žijúce vtáky mimo obdobia vegetačného pokoja?

Určite nie, v období mimo vegetačného pokoja si mestské populácie vtákov vedia nájsť dostatok potravy prirodzene, bez pomoci človeka. V teplejších mesiacoch je táto aktivita dokonca škodlivá a pre vtáky nebezpečná, pretože sa tak zvyšuje riziko prenosu rôznych ochorení – napríklad tzv. krmidlová nákaza, trichomoníáza, ktorá postihuje najmä malé druhy spevavcov. Vo vode je zas vyššie riziko otravy botulotoxínom, ktorý sa môže do organizmu vodných vtákov preniesť cez zvyšky

potravy nachádzajúce sa v bahne na brehu vodnej plochy. Vodné vtáky je skutočne žiaduce prikrmovať iba v zimnom období, najmä počas silných mrazov.

Aká potrava je pre vtáky primeraná?

Ak kŕmime vtáky na kŕmidlách, mala by to byť ich prirodzená potrava tvorená zmesou semien, bobúľ či plodov v závislosti od toho, aký druh vtákov chceme podporiť. Väčšina operencov sa poteší slnečnicovým semenkam, prípadne obilným zrnám ako proso, pšenica či ovos. V žiadnom prípade vtáky nekŕmime kuchynskými zvyškami; jedlom, ktoré je slané, sladké, korenené, prepálené, údené, po záruke či pokazené. Takáto potrava im spôsobuje tráviace problémy, ktoré často môžu skončiť smrťou.

Často vidieť, že ľudia kŕmia vtáky chlebom, pečivom či inými zvyškami potravy. Je to vôbec pre ne vhodné?

Áno, kŕmenie vtákov pečivom je všeobecne rozšírené. Pečivo a omrvinky obľubujú takmer všetky druhy vtákov, či už spevavce alebo vodné druhy, o tom niet pochyb. Treba si však uvedomiť, že je to ako u ľudí – nie všetko, čo nám chutí, nám i prospieva. Pre vtáky pečivo predstavuje ľahký zdroj energie, ale chýbajú v ňom dôležité vitamíny, minerály a stopové prvky potrebné pre ich zdravý vývin a celkové fungovanie. Pečivo pre vtáky je čosi ako sladkosti pre človeka – v malom množstve zásadne neškodia, no vtáky si naň rýchlo privyknu, uprednostnia ho pred prirodzenou potravou a ak sa im podáva vo väčšom množstve, je to pre nich jednoznačne škodlivé. Mnohé labute v mestských jazerách sú na pečivo navyknuté do takej miery, že ak im do vody hodíte napríklad šalát, nastrúhanú mrkvu alebo kukuričný

škrob, absolútne o ne nejavia záujem.

Podľa biológov tým, že ľudia prikrmujú vtáky počas celého roka, strácajú operence prirodzenú plachosť, čo môže vyústiť dokonca aj do útokov. Je to pravda?

Áno, jednoznačne. Typickým príkladom sú mestské holuby či labute, ktoré sú občas natoľko odvážne, že vám potravu doslova vytrhnú z ruky. Podobný efekt pozorujeme aj u strák či vrán. Zvieratá si vo všeobecnosti rýchlo navyknú na prikrmovanie, keďže im to ušetrí energiu, ktorú by museli vynaložiť pri jej hľadaní a radi ľahký prístup k potrave využijú opakovane. S tým sú, žiaľ, spojené negatívne dôsledky – stratou plachosti môže dôjsť k obťažovaniu ľudí, v ojedinelých prípadoch dokonca k ich napádaniu. Kým situácie, kedy vrabce či iné drobné spevavce vyzobávajú omrvinky zo zeme sú vo všeobecnosti považované za milé a neškodné, napríklad pri vranách to už väčšinou znamená problém. Raz sme museli v jednej reštaurácii odchytiť vranu, ktorá bola natoľko drzá, že hosťom kradla jedlo na letnej terase priamo z taniera.

Je možné, že nadmerné prikrmovanie vtákov mimo obdobia vegetačného pokoja prispieva k ich premnoženiu?

Nie. Dokonca nevhodne zvolenou potravou môže nastať opačný efekt – oslabenie imunity jedincov, ochorenia, otrava; prípadne pre nedostatok potrebných živín sa znášky nemusia dobre vyvíjať a mláďatá týchto jedincov môžu vykazovať známky zlého vývinu vo forme vrodených väd či zníženej imunity voči patogénom.

Karolína Vaseková
referát životného prostredia

POZNÁMKA K AZBESTU V PETRŽALSKOM SMETNOM KOPCI

„Keby bola prioritou minimalizácia znečisťovania životného prostredia, likvidácia kopca by mala trvať čo najkratšie,“ píše profesor

Karol Jesenák.

V predchádzajúcom čísle novín Naša Petržalka (7-8/2024) bol uverejnený článok o pokračujúcich prácach na petržalskom smetnom kopci. V ňom autorka stručne informovala, že tieto práce zahŕňajú jeho roztriedenie na jednotlivé časti, s tým, že niektoré sa uložia na dočasnú skládku a niektoré sa priebežne odvážajú. O osude deponovanej prvej časti, ktorá tvorí hlavnú časť kopca, rozhodnú podľa riaditeľa „možnosti stavebného trhu a dopytu“. Túto časť reprezentuje nový vznikajúci kopec.

V článku bolo uvedené, že práce prebiehajú pod drobnohľadom štátnych orgánov a opakované kontroly neodhalili pochybenia. Jediným negatívom týchto prác je prašnosť, na čo sa niektorí obyvatelia sídliska Slnčnice sťažujú. Článok obsahuje aj dve ďalšie dôležité informácie. Prvá hovorí, že zatiaľ sa v kopci našlo iba 300 kg azbestovo-cementového odpadu. (Tento údaj sa vzťahoval k 130-tisíc tonám v tom čase spracovaného odpadu.) Druhá tvrdí, že v prachu v ovzduší a na fasádach v susedstve kopca sa nenašiel azbest. Článok všeobecne poskytol celkom optimistický obraz o tomto projekte.

Vadí – nevádi

Skúsme sa na poskytnuté fakty pozrieť zo širšieho hľadiska. Budeme k tomu potrebovať vrátiť sa do času, kedy pri výstavbe najnovšieho mosta (súčasť stavby D4/R7) bol do jeho násypu použitý materiál z nášho kopca. Vtedy, po upozornení, že obsahuje azbest, sa musel odtiaľ odviezť a nahradiť iným. Prípoeme si ten dôvod: „Azbest tam nemá čo hľadať“ (Árpád Érsek). Rozhodnutie sa opieralo o analýzu troch vzoriek, ktorá potvrdila, že v sutine sa nachádzajú nejaké azbestové vlákna.

Odvezenie zeminy z násypu som vtedy považoval za absurdné, pretože aj bez akejkolvek analýzy bolo jasné, že azbest tam musí byť,

Najohrozenejšou skupinou pri likvidácii petržalského smetného kopca sú stavební robotníci. | Foto: Tereza Kopecká

ale predstavoval úplne minoritnú zložku, ktorá z dobudovaného násypu nemohla kontaminovať ovzdušie, a zároveň nemohla nijako poškodzovať násyp. Súčasný developer s touto kauzou nemá nič spoločné, ale obyvatelia blízkych sídlisk sa môžu v súvislosti s ňou právom pýtať, že keď ten azbest vadil tam, prečo nevádi teraz pri prácach v bezprostrednej blízkosti sídliska.

Je veľmi pravdepodobné, že informáciu o 300 kg nájdeného azbesto-cementu a absencii azbestu vo vzduchu si mnohí môžu interpretovať tak, že azbest v kopci vlastne ani neexistuje, pretože uvedené množstvo je úplne bezvýznamné. Lenže tak to úplne nie je.

Už iba podľa zastúpenia domov s eternitovou strechou v starej Petržalke, z ktorých malá časť ešte stojí, a zohľadnení výskytu azbestu aj v iných produktoch, by sa laický odhad zastúpenia azbestových materiálov v našom kopci mal pohybovať na úrovni desiatok ton. To, že sa našla zatiaľ iba bezvýznamná časť, sa dá vysvetliť tak, že väčšina je už vo forme malých kusov a malých častíc. Teda vo forme, o ktorú stojíme čo najmenej. Akákoľvek manipulácia s ním, teda aj prebiehajúce triedenie, drvenie a transport, a podiel prachových častíc iba zvyšuje.

Dlhodobé znečisťovanie

V článku sa píše, že azbest viazaný v rôznych stavebných materiáloch nie je rizikový až do okamihu, kým sa nedrobí. Je to pravda, ale to nie je náš prípad. Inak by odstraňovanie eternitových striech nerobili špecializované firmy. Je teda úplne vylúčené, že pri súčasných prácach, ktoré sa vykonávajú na veľkej ploche, sa časť z neho nedostane do vzduchu.

Vysvetlenie toho, že azbest sa vo vzduchu nenašiel aj napriek tomu, že tam musí byť, súvisí s tým, že azbestové minerály možno identifikovať jedine na základe tvaru vlákien. Lenže ten sa v dôsledku manipulácie s azbestom mení, pričom zdravotné riziko spojené s ním zostáva. Berúc do úvahy niekdajšie problémy s azbestom na Slovensku, ale zároveň aj niektoré súčasné na iných miestach, stále možno tvrdiť, že kontami-

nácia vzduchu azbestom zo smetného kopca je dnes na nízkej úrovni.

To, čo však ignorovať nemožno, je celkové a dlhodobé znečisťovanie prachom bez nejakej jasnej perspektívy jeho ukončenia, pretože úplné odstránenie deponovaného materiálu bude podľa vyjadrenia riaditeľa výstavby závisieť od možnosti dopytu. Verme, že ten neklesne na nulovú hodnotu pri spomienke prípadných záujemcov na kauzu mostového násypu.

A čo na to robotníci?

Čo sa týka sťažností na prašnosť, pravdepodobne nie sú veľmi početné. Má to dve príčiny. Prvou je, že väčšina plochy, na ktorej sa práce vykonávajú, nie je zatiaľ zo sídliska Slnčnice viditeľná. Informácie o tom, že sa tam niečo deje, prinášajú vetry zo všetkých smerov s výnimkou tých východných. Druhou je pomerne vysoká tolerancia obyvateľstva na prachové znečistenie. Ľudia obyčajne reagujú iba na „viditeľný prach“, ktorý tvorí len časť prachovej kontaminácie. Zostávajúca časť prachu s malými časticami zostáva vo vzduchu omnoho dlhšie.

Väčšina obyvateľov sídliska zatiaľ vidí iba zatrávenú časť kopca. To sa však skoro zmení a pravdepodobne bude sťažností pribúdať. Všeobecne platí, že keby bola prioritou minimalizácia znečisťovania životného prostredia, tak by likvidácia kopca mala trvať čo najkratšie, recyklácie a iné operácie by mali byť sústredené na čo najmenšej ploche a mali by sa podľa možnosti zmestiť do chladných a mokrych mesiacov. Na túto úvahu nepotrebujeme mať žiadnu odbornú kvalifikáciu.

To sa, samozrejme, týka aj iného veľkého stavebného projektu, výstavby električkovej trate. Realita je však úplne opačná.

A na koniec ešte jedna poznámka. Tou najohrozenejšou skupinou nie sú obyvatelia blízkych sídlisk, ale stavební robotníci. Toto tvrdenie vychádza zo sledovania minulých a súčasných prác na rôznych stavebných projektoch na území Petržalky.

Prof. Ing. Karol Jesenák, CSC

DO SIENE SLÁVY HO DOSTALA VÁŠEŇ KU GEOGRAFII

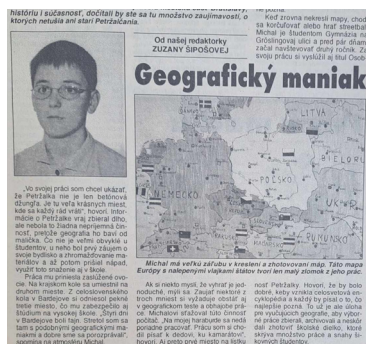
V roku 1999 sa stal najmladšou Osobnosťou Petržalky, dnes sa venuje makroekonomike.

Už 20. septembra sa dozvieme mená šiestich nových Osobností Petržalky, aj to, kto získal Cenu verejnosti. Premiérovo prítom hlásujúci v ankete zároveň rozhodnú o Cene verejnosti Junior.

Zďaleka však nepôjde o prvých tínedžerov, ktorí sa dostanú do petržalskej Siene slávy. Totiž už v 2. ročníku sa jedným z laureátov ocenenia stal žiak kvinty osemročného gymnázia na Grösslingovej ulici v Starom Meste. **Michal Lehuta**, lebo o ňom je reč, získal titul Osobnosť Petržalky v roku 1999 za výnimočnú geografickú prácu o Petržalke.

Zmapoval každý strom

„Bol som síce v matematickej triede, ale vždy ma bavila geografia, mapy, štatistiky...“, hovorí Lehuta. Obsiahly, 40-stranový projekt s názvom **Petržalka nie je len betónová džungľa**, pripravil na školské kolo geografickej olympiády. „Tému som si vybral preto, lebo som v Petržalke od šiestich rokov vyrastal a mal som k nej blízky vzťah“, spomína a dodáva, že jeho cieľom bolo – ako to už názov naznačuje – predstaviť zaznávané sídlisko v pozitívnom svetle.

Oceneného milovníka geografie predstavili aj Petržalské noviny, v tom čase mesačník vydávaný samosprávou. Foto: Archív M.L.

„Internet bol ešte v plienkach, takže podklady som hľadal nielen po knižniciach, ale písal som i vtedajšiemu starostovi, pánovi Bajanovi. Aj som ho navštívil na miestnom úrade v Technopole. Daroval mi rôzne publikácie o Petržalke, a dokonca ma zobral na strechu, čo bol zážitok, keďže v tom čase to bola jedna z najvyšších budov v Bratislave“, opisuje.

Práca zahŕňala informácie o dejinách, ale aj o súčasnosti Petržalky – o demografii, kultúre, ekonomike. „Skrátka o všetkom, čo sa mi podarilo zistiť. Veľa som aj fotil. Práve vtedy otvorili petržalskú železničnú stanicu, zdala sa mi veľmi fotogenická!“ prezrádza Lehuta a hovorí, že vďaka projektu sa toho o Petržalke dozvedel veľa nového. Najviac ho zaujalo, ako sa v priebehu rokov menilo koryto Dunaja a tiež „dovtedy som vôbec netušil o smutných dejinách Petržalky – že na sklonku 2. svetovej vojny tu bol koncentračný tábor“.

Súčasťou projektu bola aj mapa lokality Dvory 3, kde býval. „Tuším na výkrese s rozmermi 50 x 85 centimetrov. Zmapoval som tam každý strom, takže bola naozaj podrobná. Škoda, že sa na ceste po súťažiacich stratila“, krčí ramenami.

Štúdium v Nemecku

Lehuta sa prebojoval až na celoslovenské kolo geografickej olympiády do Bardejova – obsadil 3. miesto. A už vieme, že nielen to. „Asi ten pozitívny tón a miera spracovania informácií o Petržalke sa starostovi zapáčila natoľko, že som získal ocenenie Osobnosť Petržalky. Musím povedať, že ma to poriadne prekvapilo! Ocenovanie bolo niekedy v lete, mama mi musela požičať oblek, aby som tam mal v čom ísť“, hovorí.

Dodajme, že vďaka geografickej olympiáde sa stal nielen petržalskou osobnosťou, ale aj

Ešte ako školák získal Michal Lehuta v roku 1999 ocenenie Osobnosť Petržalky za unikátnu geografickú prácu o mestskej časti. | Foto: Martina Štefániková

študentom International University Bremen (dnes Constructor University) v Nemecku, ktorá vznikla na prelome tisícročí. „Dozvedel som sa o nej od kamaráta, s ktorým som sa zoznámil práve na olympiáde. Priliek prvým absolventom“, vraví Lehuta. V Nemecku strávil päť rokov (2002 – 2007), získal titul bakalára („v programe Integrované spoločenské vedy, čo bol taký mix sociológie, ekonomie, politológie“) – a následne aj magister, resp. master. „To boli skôr medzinárodné vzťahy, s fokusom na ekonómiu.“

Čísla, štatistiky a makroekonomické údaje lemujú jeho kariéru od skončenia školy. Po návrate na Slovensko pracoval ako člen analytickej jednotky ekonomického týždenníka Trend – a neskôr aj ako novinár („s kolegom Jánom Kováčom sme získali aj Novinársku cenu Nadácie otvorenej spoločnosti za analytický článok o budovaní diaľnic cez PPP projekty“). Istý čas pôsobil v Rade pre rozpočtovú zodpovednosť, no už viac ako päť rokov pracuje

ako makroekonóm vo Všeobecnej úverovej banke.

Nové a staré

Hoci dnes už žije v Ružinove, Petržalku má stále rád. „Vyrastal som tu od šiestich rokov, až do štvrtého ročníka som chodil na ZŠ Hálova, ktorá sa neskôr preslávila hiphopom. Sformovala sa tam skupina H16 – akože Hálova 16, z ktorej vyšiel Majk Špirit“, hovorí a spomína, ako s bratom a sestrou behávali po trávnikoch a keď podrástli, aj pod basketbalovými košmi. „V lete nám rinčali pod oknami do neskorého večera!“

Michal Lehuta vníma, že za tých vyše tridsať rokov, odkedy sa do nej prisťahoval, sa Petržalka veľmi zmenila. „Dorástli stromy, je tu viac tieňa, viac zelene. Ale aj služby a novostavby... Na druhej strane som rád, že tu nachádzam aj známe veci – napríklad, že pod našou bránou sa stále darí lipe, ktorú zasadil môj otec s mamou, a o kúsok ďalej ďalšiemu stromu, ktorý zasadil môj nevlastný otec.“

Martina Štefániková

NÁROČNÝ PROJEKT REKONŠTRUKCIE „BÁBKAČA“ MÁ ŠŤASTNÝ KONIEC

Župné bábkové divadlo spustilo predaj lístkov na predstavenia v jesennej sezóne. Prvýkrát sa odohrajú v zrekonštruovaných priestoroch na Dunajskej ulici.

Vďaka komplexnej rekonštrukcii sa bábkoherci po desiatich rokoch konečne vrátia na svoju domovskú scénu – do Bratislavského bábkového divadla na Dunajskej ulici. | Foto: BSK

Župné Bratislavské bábkové divadlo (BBD) začalo s predajom lístkov na svoje predstavenia v jesennej sezóne. Bábkoherci ich už odohrajú na staronovej domácej adrese. Na Dunajskú ulicu v Starom Meste sa vrátili po komplexnej rekonštrukcii, ktorú zrealizoval Bratislavský samosprávny kraj (BSK).

„Náročný a komplikovaný projekt rekonštrukcie bábkového divadla má – tak ako v rozprávke – šťastný koniec. Po desiatich rokoch putovania po dočasných priestoroch sa ‚bábkač‘ vracia na svoju domácu adresu – na Dunajskú ulicu,“ teší sa predseda BSK **Juraj Droba**. Divadlo bolo nielen zrekonštruované, ale aj zmodernizované. „Komplexne sme obnovili starú časť, ktorá je národnou kultúrnou pamiatkou, a divadlo získalo aj celkom nové priestory – divadelnú sálu a foyer vo dvore,“ upresnil Droba.

Začínajú koncom septembra

Novinkou je výťah a zelená strecha, umiestnená nad sálou divadla. Inštalovala sa aj nová projekčná, zvuková, svetelná a divadelná technika a technológia. Divadlo má už i zázemie pre

hercov, šatne, skúšobný priestor, kancelárie pre zamestnancov a umelecké dielne, ako aj priestor na detské tvorivé dielne a detskú cukráreň s interaktívnymi prvkami. Fungovať bude vo vynovenom foyer a návštevníci sa v nej budú môcť okrem maškrtenia začítať do stručnej histórie divadla.

Nový workshopový priestor vznikol pod strechou na 4. poschodí. Divadlo bude mať aj otvorený depozitár bábok, kam môžu návštevníci nahliadnuť a dozvedieť sa všetko o tom, ako vznikajú bábky.

Bratislavské bábkové divadlo otvára svoje brány vo štvrtok **26. septembra 2024** slávnostným prestrihnutím pásky uvítacím programom **Divadelná kolaudácia**.

Festival bábkarského umenia Prieniky

Oslavy budú pokračovať v piatok 27. septembra otvorením nultého ročníka Medzinárodného festivalu bábkarského umenia PRIENIKY, ktorý potrvá až do 2. októbra. Prinesie divadelné inscenácie pre deti aj pre dospelé

publikum, v ktorých badať prieniky rôznych žánrov s prvkami bábkového divadla.

Na festivale sa predstavia produkcie fyzického, objektového, pouličného či pohybového divadla, no aj performance či hudobné a tanečné diela. „Festival reflektuje súčasné témy, biera predsudky a ukazuje pestrosť tvorivých postupov. Jeho súčasťou sú aj tvorivé dielne, v ktorých si deti aj dospelí môžu vystrihnúť báseň či nakresliť rým, pohybom rozhybat' obraz alebo maľbou zaznamenať pohyb, preniknúť do tajov znakovkej reči objektu a materiálu, naučiť sa cirkešové triky a vyrobiť si bábkové divadlo do vrečka. Oživením budú kreatívne ibriská v parku na Dunajskej oproti divadlu – Bábkovisko a Kočovnía berňa – a dve interaktívne výstavy v priestoroch divadla,“ upresnila umelecká šéfkka BBD **Katarína Aulitisová**.

V rámci festivalu uvedie bábkové divadlo aj dve premiéry – inscenáciu **Snehulienka** pre najmenšie publikum a pohybovú performanciu **Cez okraj** pre staršie deti a mládež. Špeciálnym projektom je tretia premiéra, zážitková prehliadka budovy divadla **Ahoj, som Bábkač!**

Návrat do klasického režimu

„Nultý ročník festivalu PRIENIKY je prvým krokom na ceste za novým festivalom performatívneho umenia v Bratislave, a zároveň uzavretím ‚kočovnej‘ etapy BBD. Keďže sa odohráva pri príležitosti otvorenia staronovej budovy divadla na Dunajskej ulici, pozvali sme primárne diela tvorcov a tvorkyň, ktorí v ostatných rokoch prenikli do BBD, vytvorili u nás výrazné inscenácie a tak sa podieľali na formovaní jeho identity. Prídte osláviť otvorenie divadla spolu s nami. Srdečne všetkých pozývame,“ doplnila Aulitisová.

Do klasického režimu sa vracia župné Bratislavské bábkové divadlo od októbra, po návrate z dvoch medzinárodných festivalov, a to z Bábkarskej Bystrice a z poľského mesta Bielsko-Biala. Na Dunajskej ulici bude pokračovať v bežnej prevádzke obohatenej o alternatívne programy ako tvorivé dielne, dramatizované čítania či kreatívne hry.

Lístky na predstavenia sú už teraz dostupné na internetových stránkach Bratislavského bábkového divadla - babkovedivadlo.sk.

Michal Feik
Bratislavský samosprávny kraj

SEPTEMBER
9-15
2024

SHALOM CHAVERIM

FESTIVAL ŽIDOVSKÉJ KULTÚRY

9

19:00
CHASSIDIC SONGS: DEVĚT BRAN
Nádvorie Bratislavského hradu pri Leopoldovej bráne

10

17:30
VERNISÁŽ VÝSTAV
Yuri Dojč - Last folio

Reminiscencie-
Julia Zelená a Igor Hrnko,
Kati Papp Zemková,
Hana Alisa Omer
Výstava od 11.9. do 19.9. /
14:00-19:00 hod.
Pistoriho palác, Bratislava

18:00
MODEROVANÁ PREHLIADKA SYNAGÓGY
Je súčasťou koncertu

19:00
PETER GYÓRI GROSSMANN, ROBERT FISCHMANN, ANNAMÁRIA D'ALMEIDA, MIROSLAV JANKECH
Synagóga Bratislava, Heydukova
lístky na: predpredaj.sk

19:00
MOJŠE BAND
Synagóga Malacky
Prihlasovanie: mck@mckmalacky.sk

19:00
LAST FOLIO / YURI DOJČ
Voľný vstup

19:00
JAGER BANDI & MALEK ANDREA
Synagóga Senec

11

18:00
MODEROVANÁ PREHLIADKA SYNAGÓGY
Je súčasťou koncertu

19:00
PREBBURGER KLEZMER BAND & KARIN SARKIS JAN
Synagóga Bratislava, Heydukova
lístky na: predpredaj.sk

19:00
MOJŠE BAND
Synagóga Rohožník

19:00
PETER GYÓRI GROSSMANN, ROBERT FISCHMANN, ANNAMÁRIA D'ALMEIDA, MIROSLAV JANKECH
Kaštieľ Modra

19:00
GOLDA- ŽELEZNÁ LADY IZRAELA
Lístky v Kino Film Europe, Pistoriho palác Bratislava

12

10:00
GOLDA- ŽELEZNÁ LADY IZRAELA
Lístky v Kino Film Europe, Pistoriho palác Bratislava

19:00
NEVESTA
Lístky v Divadlo Astorka Korzo '90

19:00
SVADOBNÝ PLÁN
Lístky v Kino Film Europe, Pistoriho palác Bratislava

19:00
TZOMET BAND
Synagóga Senec

18:00
PREHLIADKA MÚZEA
Je súčasťou koncertu

19:00
SAMARIA KLEZMER BAND
Múzeum židovskej kultúry Bratislava
lístky na: predpredaj.sk

13

10:00
SVADOBNÝ PLÁN
Lístky v Kino Film Europe, Pistoriho palác Bratislava

19:00
PRÍSLUB ÚSVITU
Lístky v Kino Film Europe, Pistoriho palác Bratislava

19:00
HALPERN A JOHNSON
Lístky v Divadlo Astorka Korzo '90

19:00
LIPA - BREINER - PALÚCH JESENNÉ STRETNUTIE
Synagóga Senec
lístky na: predpredaj.sk

14

11:00
PREHLIADKA ŽIDOVSKÉJ BRATISLAVY
Stretnutie na Primaciálnom námestí pri lipe

17:00
CHOCHMA KVÍZ
LUDWIG BAGIN, MARTIN ZÁNI
Kafe Scherz Bratislava
Prihlasovanie tímov na shalomchaverim@uzzno.sk

19:00
MICHAEL SZATMARY - PROFESIONÁLNY ŽID
Lístky v Divadlo Astorka Korzo '90

15

11:00
PREHLIADKA ŽIDOVSKÉJ BRATISLAVY
Stretnutie na Primaciálnom námestí pri lipe

11:00 - 17:00
ŠOLET FEST
gastro festival - ochutnávka tradičného židovského jedla.
Spríevodný program: Tzomet Band/Hudba na Tanieri/Miriam Kaiser Trio
Hviezdoslavovo nám. Bratislava

16
BONUSOVÝ ZÁVEREČNÝ KONCERT ROŠ HAŠANA

19:00
HILARIS CHAMBER ORCHESTRA
Peter Breiner, dirigent a klavír
Martina Kamencay, flauta
Juraj Bartoš, trúbka

Slovenské národné divadlo

ŽIDOVSKÁ NÁBOŽENSKÁ
OBEC BRATISLAVA
קהילה יהודית בריסלאבה

ZA PODPORU ĎAKUJEME

DAJTE STOPKU KYBERŠIKANĚ

Nové technológie priniesli aj nové spôsoby ubližovania.

Pod pojmom kyberšikanovanie (kyberšikana) chápeme zámerné urážanie, vyhrážky, odhaľovanie intímnych informácií či obťažovanie prostredníctvom informačných a komunikačných technológií. Najčastejšie je realizovaná na internete (e-mail, chat, videá na internetových portáloch ako YouTube, online hry...), na sociálnych sieťach alebo cez mobilné telefóny (aplikácie ako WhatsApp, obťažujúce volania...). Páchateľ – agresor – koná často anonymne.

Keďže kyberšikana prebieha prostredníctvom elektronických zariadení a internetu, obeť pred ňou nedokáže ujsť ako pred fyzickou šikanou. Agresor ju tak môže atakovať kedykoľvek a kdekoľvek.

Najčastejšie podoby

- urážky a nadávky prostredníctvom elektronickej komunikácie (napr. komentáre na sociálnych sieťach)
- online prenasledovanie, obťažovanie, zastrasovanie, vyhrážanie a vydieranie (napr. opakované anonymné telefonáty alebo zastrasujúce a obťažujúce SMS a e-mail)
- kybergrooming – čiže forma oslovenia a následného správania v online prostredí za účelom nadviazania dôverného vzťahu a následného zneužitia (napr. predstieranie, že ide o rovesníka/nápadníka s cieľom vybudovať si u obeť dôveru)
- zverejnenie intímnych alebo upravených fotografií či videí na internete bez súhlasu obeť
- šírenie nepravdivých alebo osobných informácií o obeť v online prostredí (napr. zverejnením súkromnej komunikácie)

- krádež identity, vytváranie falošných profilov na sociálnych sieťach (napr. agresor môže po získaní prístupových údajov do konta obeť začať komunikovať s priateľmi v mene obeť)
- vylúčenie zo skupiny (napr. zo spoločného chatu v triede/práci/partii, prípadne ignorovanie v komunikácii)
- kyberstalking, čiže dlhodobé a intenzívne vyhľadávanie prítomnosti, sledovanie alebo kontaktovanie obeť prostredníctvom elektronickej komunikačnej služby

Vážne následky

Kyberšikana je obrovská psychická záťaž. Následky môžu vyústiť až do závažných duševných či fyzických ochorení a sociálnych problémov. Mnohé obeť trpia poruchami spánku a sústredenia, stratou chuti do jedla, poklesom výkonnosti, depresiami i somatickými ochoreniami (bolesti brucha, migréna). Žiaci sa boja chodiť do školy a radšej predstierajú zdravotné ťažkosti. Neustály tlak môže viesť k sebaopšodovaniu – až s fatálnymi dôsledkami.

Zapamätajte si

Hranica medzi zábavou a ubližovaním môže byť tenká a kyberšikanovanie či jeho schvaľovanie môže naplniť znaky trestného činu, resp. priestupku. Mladiství sú trestnoprávne zodpovední už od 14 rokov a môžu byť postihovaní za ohováranie, vydieranie, vyhrážanie alebo iné formy kyberšikanovania.

Karina Kenderešová
referent špecialista skupiny prevencie
vnútorného oddelenia OR PZ Bratislava V

Kyberšikana je obrovská psychická záťaž. Následky môžu vyústiť až do závažných duševných či fyzických ochorení.
Foto: Freepik

Ako sa nestáť obeťou?

Chráňte si súkromie: dávajte pozor, čo zverejňujete na internete. Nastavte si silné heslo. Nikomu nezasielajte intímne fotografie, videá ani osobné údaje či informácie o svojich najbližších. Neodpovedajte na správy, ktoré vás obťažujú. Ak vás niekto obťažuje, nenechávajte si to pre seba, obráťte sa na niekoho, kto vám môže pomôcť. Poznajte svoje práva: nikto nesmie vaše fotografie či videá dávať na internet bez vášho predchádzajúceho súhlasu. Zabezpečte dôkazy: ukladajte si všetok obsah (formou snímky obrazovky), ktorým vás agresor uráža. Neposielajte finančnú hotovosť: ak ste už spravili niečo, čím vás útočník vydiera a žiada zaslanie financií, nikdy to nerobte - ale obráťte sa na políciu.

Čo robiť, ak sa stanete obeťou trestného činu

Trestné oznámenie môžete podať na ktorejkoľvek policajnej stanici, prokuratúre i súde. Môžete ho podať v prípade, ak ste obeťou trestného činu vy, ale aj vtedy, ak sa stal obeťou trestného činu, utrpel škodu alebo spáchal trestný čin niekto vo vašom okolí. Trestné oznámenie je možné podať písomne, ústne do zápisnice aj elektronicke so zaručeným elektronickým podpisom. Malo by obsahovať najmä opis skutku, vaše kontaktné údaje a v prípade, ak ste obeťou trestného činu aj opis spôsobenej škody s informáciou, či si uplatňujete nárok na náhradu. Trestné oznámenie nesmie byť anonymné, na vašu žiadosť však policajť alebo prokurátor neuvedie údaje o vašej osobe. Nemáte povinnosť predkladať dôkazy, je to však vaše právo. Rovnako oznámiť mená svedkov, ktorí videli alebo počuli čo sa stalo.

RADA PRÁVNÍKA

VECNÉ BREMENO V PODOBE PRÁVA PRECHODU A PREJAZDU

Radosť budúcich majiteľov nehnuteľností z nového domova môže byť rýchlo preč, ak si pred kúpou zabudli preveriť jednu z najdôležitejších právnych skutočností, ktorá je podmienkou riadneho užívania – a to samotný prístup k nej.

Nehnuteľnosť musí byť prístupná z účelovej, miestnej alebo inej komunikácie, avšak nie je nič atypické, ak prístup prechádza cez pozemok suseda, teda je vo vlastníctve inej osoby. Na riešenie tohto stavu pri predaji alebo kúpe nehnuteľností mnoho ľudí zabúda, no môžu na to ľahko doplatiť – napríklad pri narúšení susedských vzťahov. Takáto situácia má pritom jednoduché riešenie v podobe práva prechodu a prejazdu ako formy vecného bremena.

Čo to vlastne vecné bremeno je?

Vecné bremeno obmedzuje vlastnícke právo k veci v prospech iného subjektu, teda na základe tohto právneho vzťahu vlastníčkovi nehnuteľnosti (po-
vinný z vecného bremena) vzniká

povinnosť v prospech oprávneného subjektu niečo strpieť, t. j. trpieť určité správanie oprávnenej osoby, ktorá svoje právo zodpovedajúce vecnému bremenu realizuje – práve sem zaraďujeme spomínané právo prechodu či prejazdu cez pozemok; niečo sa zdržať alebo niečo konať.

Vecné bremená Občiansky zákonník zároveň člení podľa toho, či práva im zodpovedajúce patria určitej osobe, tzv. vecné bremená *in personam*, alebo sú spojené s vlastníctvom určitej nehnuteľnosti, vtedy hovoríme o tzv. vecných bremenách *in rem*.

Vecné bremená *in personam* slúžia v prospech individuálne určenej konkrétnej oprávnenej osobe a zaväzujú výhradne tieto subjekty. Klasickým príkladom takéhoto druhu vecného bremena z praxe je doživotné užívanie nehnuteľnosti pre konkrétnu osobu.

Pri vecných bremenách *in rem* vzniká právny pomer, v ktorom subjektom povinnosti je vždy vlastníč zatťaženej nehnuteľnosti (napr. príjazdovej cesty) a oprávneným subjektom je vlastníč inej nehnuteľnosti. Vecné bremená *in rem* sa vyznačujú práve tým, že prechádzajú s vlastníctvom nehnuteľnosti na jej nadobúdateľa, ako aj tým, že sa viažu k nehnuteľnosti spravidla na neobmedzenú dobu, čím slúžia na lepšie a nerušené užívanie nehnuteľnosti.

Z uvedeného dôvodu, ak hovoríme o práve prechodu a prejazdu, predstavuje vecné bremeno *in rem* ideálny stav, resp. spôsob riešenia pre každého budúceho vlastníka nehnuteľnosti, ktorého hlavný prístup do domu prechádza cez susediaci pozemok.

Akým spôsobom zriadiť právo prechodu a prejazdu?

Vecné bremeno prechodu a prejazdu cez pozemok sa zriaďuje na základe zmluvy o zriadení vecného bremena medzi **osobou povinnou**, teda osobou, ktorá musí prechod cez svoj pozemok strpieť a **osobou oprávnenou** z vecného bremena, teda tou, ktorej bude povolené cez susediaci pozemok prechádzať za účelom užívania jej nehnuteľnosti. Pre platnosť takejto zmluvy **sa vyžaduje písomná forma**, pričom podpis povinného z vecného bremena musí byť úradne osvedčený. Samotné právo prechodu vzniká oprávnenému **až zápisom do katastra nehnuteľností**, nakoľko podpi-

som zmluvy vzniká záväzok len medzi zmluvnými stranami.

Ak má byť predmetom vecného bremena celý pozemok povinného, teda napríklad celá príjazdová cesta, geometrický plán nie je potrebné zabezpečiť. Ak by však mala byť využívaná len časť dotknutého pozemku, v takom prípade je nevyhnutné vyhotoviť geometrický plán so zakreslením tejto dotknutej časti. Zmluvné strany si zároveň môžu v rámci zmluvy upraviť, či sa vecné bremeno zriaďuje na dobu neurčitú alebo dobu určitú, ako aj to, či ide o bezodplatné alebo odplatné zriadenie vecného bremena.

Prístup k svojej nehnuteľnosti by mal mať každý majiteľ riadne právne ošetrený, lebo jednoduché vecné bremeno v podobe práva prechodu či prejazdu je podmienkou riadneho užívania svojho domova aj napriek potencionálnym nepríjemnostiam v rámci susedských vzťahov.

Ak nedôjde medzi susedmi k dohode, je nevyhnutné obrátiť sa so žiadosťou na príslušný súd, pričom platí zákonná úprava, že ak nie je vlastníč stavby zároveň vlastníčom príľahlého pozemku a prístup vlastníka k stavbe nemožno zabezpečiť inak, súd môže na návrh vlastníka stavby zriadiť vecné bremeno v prospech vlastníka stavby spočívajúce v práve cesty cez príľahlý pozemok.

JUDr. Ján Dolejš
advokát, konateľ
Advokátska kancelária
Remedium Legal, s.r.o.

Nehnuteľnosť musí byť prístupná z účelovej, miestnej alebo inej komunikácie, no nie je nič atypické, ak prístup prechádza cez pozemok suseda. | Ilustračné foto: Envato Elements

DEŇ DOBROVOĽNÍCTVA V MATERSKÝCH A ZÁKLADNÝCH ŠKOLÁCH

Koncom júna si zamestnanci spoločnosti Veolia Energia Slovensko vyhrnuli rukávy a pustili sa do skrášľovania areálov dvoch materských škôl a jednej základnej školy – **MŠ Bohrova, MŠ Fedinova a ZŠ Budatínska.**

Dvanásť zamestnancov počas dvoch pracovných dní spoločnými silami vymaľovalo niekoľko altánkov a hracích prvkov a prispeli tak k príjemnejšiemu vzhľadu prostredia, v ktorom deti trávia čas.

Projekt firemného dobrovoľníctva umožňuje každému zamestnancovi skupiny Veolia na Slovensku využiť jeden plne preplatený deň dobrovoľníctva, počas ktorého sa môže zúčastniť na aktivite či na brigáde vo vybranej organizácii, kde ponúkne svoju energiu, nasadenie a zručnosť pre dobrú vec.

Vďaka spolupráci s MČ Petržalka tak naši kolegovia priložili ruku k dielu vo vzdelávacích inštitúciách, ktoré sídlia na území najväčšieho sídliska na Slovensku. Veríme, že táto forma spolupráce a dobrovoľníckej pomoci sa bude rozvíjať aj naďalej.

ZAMESTNANECKÉ GRANTY VEOLIA ZVEĽADIA ŽIVOT V PETRŽALKE AJ TENTO ROK

Program Zamestnanecké granty, ktorý už po deviaty raz vyhlásila Nadácia Veolia Slovensko, umožní tento rok v mestách na celom Slovensku realizáciu 31 projektov v sume viac ako 47-tisíc eur. Tri z nich sa zrealizujú v Petržalke.

VEOLIA Kvalitný priestor na športovanie

Prvým projektom je rozšírenie workoutovej zóny na školskom dvore ZŠ Lachova o ďalšie posilňovacie prvky a pokrytie povrchu zatravnovacou doskou.

Hlavným zámerom projektu je vytvorenie bezpečného a funkčného priestoru, ktorý bude slúžiť žiakom školy, členom atletického klubu, ale aj širokej verejnosti Petržalky. Po dohode s vedením školy boli v priebehu leta naplánované práce a rozdelené úlohy, pričom k finálnej realizácii by malo dôjsť v priebehu septembra.

Nová záhradka na ZŠ Dudova

Revitalizácie sa dočká aj časť areálu Základnej školy Dudova 2, ktorej cieľom je vybudovanie novej

záhradky. Vznikne tak priestor na oddych, hru, zábavu, šport aj vzdelávanie. V rámci úpravy bude vybudované sedenie pre deti, vynovené pieskovisko, zrevitalizovaný zanedbaný trávnik a budú vysadené nové rastliny. Vďaka zapojeniu detí do budovania záhradky sa oboznámia s témou tvorby a ochrany životného prostredia.

Prepájanie generácií

Tretí projekt, ktorý získal grant, je projekt Neviditeľní, ktorý prepojí dve generácie – deti a seniorov – prostredníctvom wor-

kshopov. Jeho cieľom je obnoviť kontakt študentov z CZŠ Narnia so seniormi z domova dôchodcov, ktorý bol v dôsledku pandémie prerušený, a zároveň je pre obe strany veľmi prínosný.

Tri workshopy umožnia seniorom stráviť plnohodnotný čas s mladými ľuďmi, vyskúšať si nenáročné tvorivé aktivity, porozprávať sa a oddýchnuť si pri hudbe, tanči či pečení. Po skončení workshopov bude pripravená aj malá výstava fotografií, aby boli tieto príbehy zviditeľnené.

DEŇ OTVORENÝCH DVERÍ V KOTOLNI, „MALÁ OLYMPIÁDA“ A MATEJ BEŇUŠ NA PODUJATÍ DNI PETRŽALKY

Veolia Energia Slovensko ako generálny partner hudobno-zábavného podujatia Dni Petržalky si pre návštevníkov pripravila niekoľko aktivít priamo na dostihovej dráhe, ktoré počas štvrtého júnového víkendu prilákali malých aj veľkých. Pre deti bola pripravená „malá olympiáda“, kde si mohli zasúťažiť v niekoľkých jednoduchých disciplínach a za absolvovanie získať malú odmenu.

Na veslovacom tréneri si návštevníci vyskúšali, koľko vlastnej energie je potrebnej na zasvietenie LED žiarovky či na nabitie telefónu. Táto atrakcia prilákala 302 ľudí, ktorí spolu vyprodukovali

energiu 88,16 Wh. Do Veolia zóny zavítal aj úspešný športovec a Petržalčan **Matej Beňuš**, ktorý ešte pred olympiádou potešil svojich fanúšikov. Nechýbala autogramiáda, foteň a krátke rozhovory.

Ako sprievodné podujatie bol už tradične počas soboty pripravený aj Deň otvorených dverí v kotolni na križovatke Furdekovej a Starohájskej ulice, ktorú za jeden deň navštívilo viac ako 500 zvedavcov. Tí sa chceli dozvedieť niečo o tom, ako sa vyrába teplo a teplá voda, a položili množstvo zaujímavých otázok, na ktoré hravo poskytli odpovede odborníci z prevádzky a z klientskeho servisu.

PREDNÁŠKA O VČELÁCH SO SLADKOU BODKOU NA ZÁVER

Včela medonosná patrí ku kľúčovým opelovačom, od ktorých závisí produkcia potravín a biodiverzita v krajine. Ich úbytok ohrozuje nielen poľnohospodárstvo, ale aj ekosystémy. Spoločnosť Veolia s podporou OZ Včelí kRaj koncom júna priblížila žiakom dvoch petržalských škôl význam včely medonosnej v ekosystémoch, jej dôležitú úlohu v krajine a spôsoby, ako môžeme včelám pomôcť.

Pútavé prednášky spojené s ochutnávkou rôznych druhov medov a s miniworkshopom, na ktorom si žiaci vyrobili sviečky zo včelieho vosku, boli pre druhákov zo ZŠ Budaťanska a tretiaťakov zo ZŠ Gessayova príjemným

spštením posledných vyučovacích hodín pred letnými prázdninami.

Veľkým zážitkom bola pre deti možnosť zblízka a zároveň bezpečne pozorovať časť „obyvateľov“ včelieho úľa, ktorý na ukážku priviezol **David Turčáni** z OZ Včelí kRaj. Žiakom najviac zaujala informácia, čo robia včely počas zimy, a najobľúbenejšou časťou bola jednoznačne ochutnávka medov, pričom najviac si pochutili na jarnom mede, ktorému dominovala chuť čerešní.

Dvojstranu pripravila **Mária Hlaváčová**, Veolia Energia Slovensko, a. s.

PETRŽALSKÁ AKADÉMIA VZDELÁVANIA: DOKONALÝ VYNÁLEZ ĽUDSTVA – KNIHA

Kedysi ich prepisovali mníši a vyhradené boli iba šľachte a duchovenstvu. Vďaka Johannesovi Gutenbergovi, vynálezcovi kníhtlače, začali od 14. storočia postupne prenikať medzi širšie vrstvy, no ich cesta medzi ľuďmi bola ešte poriadne dlhá.

V čom sú teda knihy „dokonalým vynálezom“ a aké je ich spoločenské postavenie? Existujú nebezpečné diela a nebezpeční čitatelia? Kniha je aj tovar, produkt, ktorý niekto pripraví, niekto vyrobí a niekto zasa distribuuje a predáva. Aká je vlastne táto pragmatická cesta? V čom sa líši kniha v obchode od jogurtu alebo od auta? A ako zmenila tlačaná kniha poznanie a svet, čo vlastne priniesla a aké je jej postavenie dnes?

Odpovede (nielen) na tieto otázky hľadá v monografii **Dokonalý vynález Ľudstva - kniha** spisovateľ, publicista a pedagóg **Martin Kasarda**, vedúci Ústavu mediálnej a marketingovej komunikácie Fakulty masmédií Paneurópskej vysokej školy.

Čo sa mu podarilo zistiť, priblíži návštevníkam a návštevníkom v ďalšej zo série prednášok Petržalskej akadémie vzdelávania v pondelok **16. septembra o 17:30** v Miestnej knižnici Petržalka na **Prokofievovej 5**.

Už 2. ročník projektu Petržalská akadémia vzdelávania pripravila vďaka finančnej podpore **Fondu na podporu umenia** Knižnica Petržalka.

Viera Némethová
Knižnica Petržalka

NOVÉ KNIŽNÉ BÚDKY NA DRAŽDIAKU A PRI PUMPPARKU

Knižné búdky sú výsledkom spolupráce Miestnej knižnice Petržalka a spoločnosti OBI Slovakia a od augusta poskytujú duchovnú potravu návštevníkom obľúbených petržalských lokalít – jazera Draždiak či PumpParku na Haanovej ulici.

Zelené búdky (ich súčasťou sú i lavičky) so sloganom „Mám Ťa prečítanú“ ponúkajú desiatky kníh rôznych žánrov i časopisov, ktoré pravidelne dopĺňajú pracovníci petržalskej knižnice. Do knižnej búdky môže knihami prispieť aj verejnosť – najviac však dvoma-tromi dielami. A naopak – kto sa do knihy začíta a nedokáže sa s ňou rozlúčiť, môže si vybrané dielo pokojne odnieť domov. Aj tu však platí – s mierou. Už v prvých dňoch totiž zamestnanci knižnice zaznamenali prípady, keď niektorí vášniví čitatelia z búdok bez zaváhania premiestnili knihy do tašiek, aby obohatili domáce knižnice.

Výrobu, polep, maľovanie i osadenie búdok zabezpečila pre knižnicu firma OBI. „Realizácia nás vďaka tomu vyšla len na pár stoviek eur. Ak sa nám búdky osvedčia a nebudú terčom vandalov a vykrádačov, nie je vylúčené, že osadíme aj ďalšie,“ hovorí riaditeľka petržalskej knižnice **Libuša Jaďud'ová**.

Martina Štefániková

PODUJATIE PLANÉTA 2426 SA VRÁTI DO KNIŽNÍC NA VAVILOVOVEJ

Po úspešnom pilotnom ročníku sa na sklonku septembra do knižníc na Vavilovovej 24 a 26 opäť vráti projekt Planéta 2426.

Od štvrtka do soboty (19. – 21. septembra) čaká návštevníkov bohatý program:

- **Niečo ti chcem povedať** – stretnutie s rodičmi a priateľmi LGBT+ ľudí, ktorí založili občianske združenie na vyjadrenie podpory svojim deťom a rozprávajú bez zábran a tajností o ich vzťahoch a rodovej identite.
- **Bratislava a jej premeny - Most SNP** – stretnutie s vydavateľom Petrom Fašungom a Ľubomírom Nemešom o unikátnej publikácii vydanej k 50. výročiu Mosta SNP.
- **Muzikoterapia pre deti s Centrom Amadeus** – podujatie pre rodičov a deti, kde prostredníctvom spevu a hudby dokážete zistiť o sebe viac.
- **Burza kníh**
- **Sedím na balkóne a zrazu panda** – predstavenie pre dospelých Divadla SpozaVoza. Tri minipribehy na tému (ne)chcenej izolácie a depresie sú plné humoru s veľkou dávkou ironie a sarkazmu.
- **Stretnutie s autorkami a autormi vydavateľstva SLOVART**.

Podrobné informácie na webe

kniznicapetrzalka.sk.

Viera Némethová
Knižnica Petržalka

INZERCIA

prijímame nových pacientov

nová detská ambulancia
Zápороžská 12
BA- Petržalka

otvárame na jeseň 2024

mudrazebra@gmail.com

„I skladník ve šroubárne si může přečíst Vergília v originále,“ tvrdil profesor Hrbolek v legendárnej českej komédii Marečku, podejte mi pero! No, Vergília v nových petržalských knižných búdkach síce nenájdete, no mnoho ďalších skvelých našich i svetových autorov istotne áno.

KULTÚRNE ZARIADENIA PETRŽALKY

www.kulturavpetrzalke.sk

VÝBER PROGRAMU - SEPTEMBER 2024

DOM KULTÚRY ZRKADLOVÝ HÁJ

ut 10.09. | 15:00 | 3 €
NESTARNÚCE MELÓDIE
so skupinou ŠUBINOVCÍ

št 12.09. | 19:00 | 10/ 8 € seniori
TRADITIONAL & REVIVAL BAND
A TROMBÓNOVÉ TRIO ORCHESTRA
SLOVENSKEJ FILHARMÓNIE
spoločný koncert

so 14.09. | 21:00 | 10/ 8 €
DETI + BLVE_VELVET + EVERSAME
súčasný lyricko - punkový zvuk

ne 15.09. | 16:00 | 13 €
RAPUNSEL NA VLÁSKU
interaktívne detské predstavenie

št 19.09. | 19:00 | 19 €
HONZA NEDVĚD ML. A PŘÍBUZNÍ
koncert s nádhernými skladbami

so 21.09. | od 15:00
SPOT II - AUTIZMUS
OTVORENÉ DIALÓGY
A INKLUZÍVNA BUDÚCNOSŤ
15:00 - 16:30
TRPÍME VIAC AUTIZMOM ALEBO
NETOLERANTNOU SPOLOČNOSŤOU?
diskusia
18:00 - 20:00 | 5 €
INKLUZÍVNA PÁRTY / SILENT DISCO
súkromné kóje, bezpečná chill zóna,
dostatočne veľký priestor na tanec
Partneri HANS OZ a ACENTRUM OZ
Podujatie finančne podporil BSK.

ne 22.09. | 10:00 | 5 €
ROZPRÁVKOVÁ NEDELA
O LÚKE, MOTÝĽOVI A KVETINOVEJ
LÚKE - DIVADLO NELINE

ne 22.09. | 16:00 | 10 € balkón
IGRIC 2024
najstaršie národné oceňovanie
audiovizuálnej tvorby na Slovensku

po 23.09. | 19:00 | 35/ 28 €
SHIRLEY VALENTINE
bravúrna komédia so Simonou STAŠOVOU

st 26.09. | 18:00 | 6/ 5 €*
Artkino
za zrkadlom
LADIES NIGHT
Ladies Night: špeciálne
filmové večery nielen pre ženy
MARIA MONTESSORI
* v cene vstupenky: welcome drink,
kozmetické poradenstvo, tombola

pia 27.09. | 19:00 | 15 €
VEČER AUTENTICKÉHO FOLKLÓRU
Predstavujeme Vám obec HROCHOŤ
FSK HROCHOŤAN,
LH PALÁČOVCI Z HROCHOTI a sólisti
Podujatie sa koná pod záštitou Jána Hrčku, starostu
MČ Bratislava-Petržalka, v spolupráci s V. Bajanom,
ProFolklorika n.f.

so 28.09. | 19:00 | 15/ 12 €
OZVENY ŠAFRÁNU - DĚDEČEK / BURIAN
TROJKA ZUZKY HOMOLOVEJ koncert

ne 29.09. | 19:00 | 22 €
HOMO PANELLUS (ČLOVEK PANELOVÝ)
divadelná komédia
Vznik inscenácie z verejných zdrojov
podporil Fond na podporu umenia
a International Visegrad Fund.

DOM KULTÚRY LÚKY

ne 08.09. | 10:00 | 5 €
ROZPRÁVKOVÁ NEDELA
JESEŇ S MICI A MŇAU

ut 10.09. | 10:00 - 19:00
DEŇ OTVORENÝCH DVERÍ
10:00 - 12:00 MALÉ DETI
15:00 - 19:00 ŠKÔLKARI A ŠKOLÁCI

št 12.09. | 18:00 - 20:00 | 30 €
RASTLINNÉ TERÁRIA workshop

st 19.09. | 18:00 | 15 €
TVORIVÝ BABINEC S MARTINKOU

pia 20.09. | 16:00 | 3 €
ČAJ O ŠTVRTEJ so ŠUBINOVCAMI

so 21.09. | 10:00 - 18:00 | 2 €
SWAP výmena oblečenia a hračiek

ne 22.09. | od 14:00
SPOT II - AUTIZMUS
OTVORENÉ DIALÓGY
A INKLUZÍVNA BUDÚCNOSŤ
14:00 - 15:30 | RODINNÝ WORKSHOP
16:00 - 17:00 | RODIČ A VOĽNÝ ČAS
18:00 | 15/10 € | **NORMA** divadelné predstavenie
Partneri HANS OZ a ACENTRUM OZ
Podujatie finančne podporil BSK.

št 26.09. | 18:00 | 15 €
LADIES ART
VÝTVARNÝ VEČER S MONIKOU

pia 27.09. | 19:00 | 7 €
RANDE PRE ŠIESTICH komédia
DIVADLO TANDEM

so 28.09. | 10:00 - 20:00 | 5 €
FLORA 2024

po 30.09. | 19:00 | 8 € PREMIÉRA
CIGÁNSKE SRDCE muzikál

po 02., 09., 16., 23., 30.09. | 8:00
1 €/osoba/hodina RAKETOVÍ SENIORI

št 05., 12., 19., 26.09. | 17:00 | 3 €
ZDRAVOTNÉ CVIČENIE

ne 08., 15., 22., 29.09. | 15:00
3 € / osoba / hodina
STOLNÝ TENIS PRE VEREJNOSŤ

po 09., 16., 23., 30.09. | 19:00 | 3 € JOGA

st 11., 18., 25.09. | 9:30 | 3 €
ZDRAVÝ CHR BÁT

št 19., 26.09. | 19:00 | 3 € LATINO ZUMBA

CC CENTRUM

po 09., 16., 23., 30.09. | 09:00 | 2 €
po 09., 16., 23., 30.09. | 10:00 | 2 €
st 11., 18., 25.09. | 09:00 | 2 €
st 11., 18., 25.09. | 10:00 | 2 €
CVIČENIE PRE PETRŽALSKÉ SENIORKY

ut 10.09. | 10:00 - 18:00
DEŇ OTVORENÝCH DVERÍ

ut 17.09. | 17:00 | 3/ 2 €
ZLATÉ TELEVÍZNE NÁVRATY
host' Karol CSINO, spevák a herec

st 18.09. | 18:00 | 3/ 2 €
CESTOVATEĽSKÝ KLUB
BLÁZNIVÁ INDIA S BLÁZNIVOU MILI

št 19.09. | 16:00 | 2 €
SENIORCAFFÉ VESELÉ KVÍZY

pia 20.09. | 14:00
SPOT II - AUTIZMUS
OTVORENÉ DIALÓGY
A INKLUZÍVNA BUDÚCNOSŤ
14:00 - 15:00
VZDELÁVANIE, INKLÚZIA V 21. STOROČÍ
diskusia
16:00
OTVORENIE DETSKEJ VÝSTAVY
Partneri HANS OZ a ACENTRUM OZ
Podujatie finančne podporil BSK.

pia 27.09. | 18:00 | 5/ 4 €
MUSIC MOMENTS
JANA KRIŠTOF LEHOTSKÁ

ne 29.09. | 17:00 | 3/ 2 €
KONZERVATORISTI V PETRŽALKE
koncertné vystúpenie študentov a pedagógov
Konzervatória, Tolstého 11 v Bratislave

zmena programu vyhradená

HALA DRAŽDIAK SA DOČKÁ OBNOVY

Revitalizácia športových objektov v Petržalke úspešne pokračuje.

Ďalším pánom na holenie by sa mala stať Športová hala Draždiak. Mestská časť uspela vo výzve Slovenskej inovačnej a energetickej agentúry (SIEA) a schválený jej bol finančný príspevok vo výške viac ako 2 milióny eur. Samospráva by s prácami chcela začať už v septembri 2024, predbežne by mali trvať do augusta 2026.

„Primárnym cieľom projektu je znížiť spotrebu energie haly o 62 percent a produkcie CO2 o 76 percent. Zlepšiť športové a komunitné služby, poskytnúť moderný priestor a podporiť záujem o šport a zdravý životný štýl nielen obyvateľov Petržalky,“ vysvetľuje hovorkyňa Petržalky **Mária Halašková**.

Celkovú investíciu odhaduje samospráva na viac ako

2,5 milióna eur, mestská časť by sa mala na realizácii podieľať sumou takmer 500-tisíc eur.

Finančné prostriedky sú určené na montáž fotovoltických panelov, obnovu elektroinštalácie a inštaláciu podlahy na multifunkčné športové účely, ako aj na pokrytie výdavkov spojených so znížením prevádzkových nákladov. Zmien sa dočká aj bývalá ubytovacia časť, ktorá sa zmení na administratívu so zázemím pre športovcov. Časť vonkajších tenisových kurtov v zimnom období prekryje nafukovacia hala. Po kompletnej rekonštrukcii by mala hala poskytnúť zázemie pre viaceré športové disciplíny.

Dávid Pavlík

Samospráva chce s obnovou haly začať už v septembri 2024, práce by predbežne mali trvať do augusta 2026. | Foto: Ivana Vrabľová

ZABEĤNI SI SLNEČNICAMI

Bežecký kalendár v Petržalke sa rozrástol o ďalšie podujatie.

Beh Slnečnicami je dobročinný beh, ktorý prináša do mestskej časti podujatie spájajúce šport, zábavu a podporu lokálnej, neustále sa rozrastajúcej komunity štvrte Slnečnice.

Organizátormi podujatia, ktoré odštartuje v **nedeľu 29. septembra** v časti Slnečnice – Zóna mesto, sú občianske združenie Nebuď jeleň a Správa telovýchovných a rekreačných zariadení hlavného mesta SR Bratislavy. „Nápad zorganizovať beh dostal poslanec Juraj Mravec, ktorý oslovil Viktora Pomšára a vytvorili organizačný tím. Obaja sú obyvateľmi Slnečnic a športovými nadšencami, tešíme sa, že oslovili petržalskú športovú komisiu a podarilo sa nám ich myšlienku pretaviť do skutočnosti,“ vysvetľuje petržalský poslanec Peter Lošonský, ktorý spoločne s Mravcom a Pomšárom patrí do najužšieho organizačného tímu.

Na Slnečniciach sa bude bojovať hneď v niekoľkých bežeckých disciplínach – okrem detských behov pôjde aj o šesť- a desaťkilometrové vzdialenosti a polmaratón.

Ako uvádzajú organizátori podujatia na svojom webe, výtazok z akcie bude použitý na dobročinné účely, z ktorých budú profitovať spádové materské školy pre obyvateľov Slnečnic.

Všetky potrebné informácie nájdete na webe behslnecnicami.sk.

Dávid Pavlík

DRUHOLIGOVÝ FUTBAL V NOVOM ČASE

FC Petržalka má za sebou úvodné zápasy sezóny. Stabilný účastník druhej najvyššej slovenskej futbalovej súťaže vyrukoval do nového ročníka z dôležitou zmenou. Tou je úprava hracieho času domácich zápasov. Nedeľňajší čas 10:30 vystriedala **sobota**, a to v časoch **od 13:00 po 17:00** (podľa ročného obdobia).

Ako klub uvádza na svojom webe, verí, že napriek tejto zmene si na jeho štadión nájde cestu čo možno najviac fanúšikov.

Dávid Pavlík

SAMOSPRÁVA SPÚŠŤA VLASTNÉ FUTBALOVÉ KRÚŽKY

Mestská časť Bratislava-Petržalka predstavila nový športový projekt zameraný na futbal.

Ide o futbalové krúžky pre deti vo veku od 3 do 11 rokov. Tréningy budú od začiatku školského roka prebiehať nateraz na štyroch základných školách, konkrétne ZŠ Dudova, Holíčska, Nobelovo námestie a tiež na CZŠ Narnia. Prihlásené deti na základe skúseností s futbalom sa rozdelia do troch kategórií – začiatočník, mierne pokročilý, pokročilý.

ŠPORT

Trénerskou hlavou futbalových krúžkov je **Karol Milko**, ktorý v minulosti trénersky pôsobil v FC Petržalka. „Teším sa na novú profesnú výzvu. Ak majú vaše deti chuť a neviete, kde majú s futbalom začať, sú u nás vítané. Ak sa chcú zlepšiť vo futbale, a práve tento šport je ich vášň, prihláste ich a zaručene sa naučia niečo nové,“ sľubuje ambicióznou kouč.

Milka v tíme samosprávy dopĺňajú ďalší tréneri so skúsenosťami s vedením a organizovaním futbalových tréningov mládeže, ale aj mladí, a ešte stále aktívni futbalisti.

Trénerskou hlavou futbalových krúžkov je Karol Milko, ktorý v minulosti pôsobil v FC Petržalka. | Foto: Ivana Vrabľová

Samospráva sa teší veľkému záujmu o projekt a niektoré z krúžkov už boli kapacitne naplnené. V hre je aj rozšírenie krúžkov na materské školy, keďže dopyt rodičov škôlkarov je vysoký.

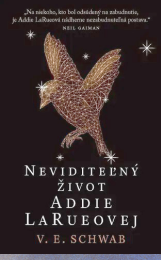
Všetky informácie o projekte vrátane registračného formulára nájdete na webe petrzalkasportuje.sk.

Dávid Pavlík

BRONZOVÁ MEDAILA AJ V TECHNOPOLE

O jedinú slovenskú medailu z letnej olympiády v Paríži sa postaral Petržalčan. Vodný slalomár Matej Beňuš prišiel bronzový kov ukázať aj do priestorov miestneho úradu. V mene obyvateľov sídliska mu zablahoželali starosta Ján Hrčka a vicestarostovia Iveta Jančoková a Ján Karman. Beňuš pridal do svojej zbierky už druhú olympijskú medailu, pred ôsmimi rokmi vybojoval v Riu striebro. | Foto: Ivana Vrabľová

<p>„... (znenie tajničky) – aspoň tak si naň spomína –, a keď prechádzajú cez bránu do chráneného mesta, Adeline od vzrušenia ani nedýcha.“</p> <p>Výhercom krížovky z čísla 7-8/2024 sa stáva Božidara Mazúrová.</p> <p>V septembrovej krížovke hráte s vydavateľstvom Slovart o magický príbeh Neviditeľný život Addie LaRueovej z pera americkej autorky V. E. Schwab.</p> <p>Držíme palce!</p> <p>slovart</p>						Pomôcky: Biak, skim, Azael, Tailte, Bisei	1. časť tajničky	Stredo- morský strom		Bodavý hmyz	Dlhohrajúca platňa	Citovo zapôsobil	Ojazdilo, po česky
						Akváriová rybka			Meno Oldricha				
						L foneticky			Zlúč Senica (EČV)				
						Plytká kuchynská nádoba					2. časť tajničky		
						Starorimsky pozdrav				Pil Umel. výraz. tanec			
						Tu máš			Existovalo, žilo				
						Cín (zn.)			Varák				
Autor: Blah.	Rímskych 550	6. časť tajničky	Opukanie opraskanie	Ropný (skr.) Arabský člen	Hlas hada Arabský člen		Popravca Klobúk (hovor.)		Sídlo v Indonézií	Predpona (triliónina)			
Člen kráľovské- ho dvora						Pribitok baču Stával sa sivým							
Visel na niekom						Družica Vyrúbaný les							
	Výsledok lúpeže Kód Aruby				Vodič lietadla Zrážal kosou			Abtesla (zn.) Ruský prozaik					
Alkohol (skr.)				Kul Druh orechovca				5. časť tajničky Široké nohavice					
Riadiaci orgán (skr.)			Pooblepaj Zaist'oval				Piešťany (EČV) Plano, nedobre		Tlak krvi (skr.)	Okresný archív (skr.)			
Urobil únos						Žitý drahý kov Planétka							
	Stredová priamka	Pena, po anglicky Osamelosť				Ženské meno (16.6.) Indonézske ostrov							
Zotrval					Zatieňuje Obetné miesto				4. časť tajničky	Syn Servie			
Íránske sídlo				On active serv. (skr.) Bezfarebná tkanina			Dievka (básn.) Končatina zvierat						
	Mladší (skr.) Test (angl. skr.)			Postava z Bible, biblická postava Okej (skr.)			Krk, šija, tylo Rapid Rei Plan (skr.)						
Ukazovacie zámeno			Vlastník oceliarne Citoslovce povzdychu					Česká armáda Elizabeth Regína					
3. časť tajničky						Šteká							
Záhada, tajomstvo (kniž.)				Telurid uránu (vz.)			4. mesiac						

Odpovede zasielajte na e-mail noviny@petrzalka.sk do **22. septembra 2024** v predmete správy so slovom Tajnička.
Zaslanie viacerých e-mailov nezvyšuje vaše šance na výhru.